

BİR MANOSFER KAYNAĞI OLARAK REDDİT: ANTI-FEMİNİST SÖYLEMİN NORMALLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK BİR İNCELEME

Nigâr DEĞİRMENÇİ
Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
ndegirmenci@pau.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-6295-6265>

İhsan Gurur İÇİRGEN
Bağımsız Araştırmacı
iicirgen12@posta.pau.edu.tr
<https://orcid.org/0009-0001-1969-4239>

<i>Atıf</i>	Değirmenci, N. & İçirgen, İ. G. (2025). Bir Manosfer Kaynağı Olarak Reddit: Anti-Feminist Söylemin Normalleştirilmesine Yönelik Bir İnceleme, <i>Yeni Medya Elektronik Dergisi</i> , 9 (1), 88-134.
-------------	---

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, manosferin bir kaynağı olarak Reddit'in cinsiyetçi ve anti-feminist söylemleri nasıl yapılandığı ve normalleştirdiğini incelemektir. Bu doğrultuda, manosferi beslediği düşünülen altı subredditin en yüksek etkileşim alan gönderileri, derlem (*corpus*) yöntemi olarak bilinen karma bir yaklaşımla analiz edilmiştir. İncelenen subredditler, başlıklarıyla uyumlu olarak belirgin farklılıklar gösterse de hepsinin bir tür cinsiyet hiyerarşisi içinde erkekliği hegemonik ve kadın karşıtı bir çerçevede yeniden inşa etme ortak amacını paylaştığı görülmektedir. Çalışmanın bulgularına göre Reddit, manosferin metapolitik bir strateji olarak toksik bir tekno-kültür yaratma sürecine küresel bir platform sağlayarak doğrudan katkıda bulunmaktadır. Bu ortam, cinsiyet eşitsizliğini, kadına yönelik şiddeti ve mizojiniyi destekleyerek çevrimiçi ve çevrimdışı radikalleşmeyi artırma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: *Manosphere, Anti-feminism, Reddit, Misogyny, Corpus Method.*

REDDIT AS A MANOSPHERE SOURCE: AN EXAMINATION OF NORMALIZING ANTI- FEMINIST DISCOURSE

ABSTRACT

The aim of this study is to examine how Reddit, as a source of the manosphere, shapes and perpetuates sexist and anti-feminist narratives. To this end, the most highly interacted posts from six subreddits believed to feed the manosphere were analysed using a mixed approach known as corpus methodology. Although the examined subreddits show distinct differences in line with their titles, it is observed that all share a common goal of reconstructing masculinity in a hegemonic and anti-woman framework within a gender hierarchy. According to the findings of the study, Reddit directly contributes to the creation of a toxic techno-culture as a metapolitical strategy by providing a global platform for the manosphere. This environment has the potential to increase both online and offline radicalization by supporting gender inequality, violence against women, and misogyny.

Keywords: *Manosphere, Anti-feminism, Reddit, Misogyny, Corpus Method.*

GİRİŞ

Manosfer kavramı, erkek (*man*) ve alan (*sphere*) kelimelerinin birleşimiyle türetilmiştir. Cambridge Sözlükte (2024) manosfer kelimesi “*kadınların aksine erkeklerin çıkarları ve haklarıyla ilgilenen, genellikle feminizm karşıtlığı veya kadınlardan hoşlanmama ile bağlantılı web siteleri ve internet tartışma grupları*” şeklinde tanımlamıştır. Zuckerberg (2018, s. 11) ise mansoferin, kimlikleri doğumda atandıkları cinsiyetle uyumlu olan (yani cisgender) heteroseksüel erkekleri, “*feminize toplumumuz tarafından ayrımcılığa uğradığı ve birbirlerini desteklemesi gerektiği inancıyla*” birleştirdiğini tespit etmiştir. Bu açıdan manosfer, heteroseksüel/cisgender erkeklerin içinde, toplumsal cinsiyet eşitliği söyleminin erkekler üzerinde mağduriyet yarattığına inananların hak savunuculuğuna adanmış olup radikal bir anti-feminist söylemden beslenmektedir. Nitekim manosfer ağının, “*bloglar, web siteleri ve forumların sürekli büyüyen bir çevrimiçi*

yığnında kendilerine bir yuva bulan ayrı anti-feminist ve erkek egemen alanlardan ve gruplardan organik olarak” ortaya çıktığının altını çizen Rothermel (2022, s. 123) bu hareketin hem çevrimiçi hem de çevrimdışı şiddete yol açtığını belirtmektedir. Ging (2017, s. 639-640) ise manosferi, “birbiriyle bağlantılı çok sayıda örgüt, blog, forum, topluluk ve alt kültürle karmaşık bağlantılar” kuran ve bunun sonucunda “çok daha aşırı ve görünüşte biçimsiz bir söylem ve ideolojik pozisyon kümesi” olarak açıklarken onun bir tür yankı odası içinde nasıl radikalleştğine gönderme yapmaktadır. Bu açıdan gevşek bir tür “erkek hakları konfederasyonu” olarak değerlendirilen manosfer, “erkekleri feminist sanrılardan kurtarmayı” amaçlayan toplulukların çevrimiçi paylaşımlarının bir bütünüdür. Özellikle sosyal medyanın yani Web 2.0 teknolojilerinin gelişimiyle interaktif bir etkileşimle örgütlenebilecekleri bir ortama kavuşmuş olan bu bakış açısı, sosyal medya olanaklarını “mağdur erkekliğin yeni ifadelerinin güçlendirilmesinde” araçsallaştırarak zehirli bir anti-feminizm içerdiği yolunda sıklıkla eleştirilmektedir.

Manosfer olgusunun toksik bir tekno-kültür haline gelme süreci kendini, karşısına konumlandığı feminizm tarihi ile doğrudan ilişkilidir. 1970’lerde Amerika’da yükselen feminizme koşut olarak patriyarka erkeklik rollerini sorgulayan “ilerici erkeklerin,” (Messner, 2016, s. 13) feminizmin kurumsallaşması, feminizmi geçmişin bir hareketi olarak değerlendiren ve kazanımlarına karşıt bir duruş olarak post-feminizmin yükselişi ve neoliberalizmin ekonomik ve siyasal başat belirleyici haline gelişi şeklindeki dönüşümler sonucu anti-feminist ve pro-feminist gruplara bölündüğünü belirtilmektedir. Messner (2016, s. 13-14), ilk grup anti-feminist erkek hakları hareketinin (*MRA: Men’s Right Activists*) “dar görüşlü muhafazakâr bir cinsiyet rolleri dili kullanmaya devam” ettiğini ve “bu ilerici köklerinden kopmuş olan erkek hakları hareketi içindeki daha gerici bir eğilim[in], açıkça feminist karşıtı ve bazen de açıkça kadın düşmanı söylem ve eylemleri serbest bıraktığını” ileri sürmektedir. Manosfer de bu vizyona sahip bireylerin ürettiği içeriklerin kabaca üç dalgaya ayrılmış dijital-söylemsel bir evriminin sonucudur. Bu çerçevede 1990’ların başında ortaya çıkan ve yine 1990’lar boyunca yayılan manosferin ilk dalgasında kadınları nasıl baştan çıkaracaklarını öğreten, henüz politikleşmemiş ancak kadınları küçümseyen çevrimiçi gruplar ve sayfalar olduğu belirtilmektedir (Hermansson, Lawrence, Mulhall, & Murdoch, 2020, s. 164). Manosferin ikinci dalgası 2000’lerden 2010’ların ortalarına kadar geçen süreyi kapsarken söylemlerinin de gittikçe kadın

düşmanı bir karakter kazandığı, olumsuzluklardan kadınların ve feminizmin sorumlu tutularak öfke ve şiddetin açıkça savunulduğu ve bu açıdan siyasallaşmaya başladığı bir döneme evrilmiştir. (Hermansson, Lawrence, Mulhall, & Murdoch, 2020, s. 165-166). Son olarak üçüncü dalgada 2010'ların ortalarından itibaren Alternatif Sağ ile etkileşime geçerek radikalleştiği ve siyasallaştığı, söylemlerinde ise komplo teorilerinin ön plana geçtiği bir süreç yaşanmaktadır. Bu noktada Alternatif Sağ, manosfer içindeki farklı grupların feminizm karşıtlığı dışında bir ortak zemin sunmuştur (Hermansson, Lawrence, Mulhall, & Murdoch, 2020, s. 165-166). 2008 yılında Richard Spencer tarafından kullanılan Alternatif Sağ'ın (*Alt-Right/Alternative Right*) günümüzde, cinsiyet, ırk ve kültürler arası eşitsizliği temel bir gerçeklik olarak kabul eden, “*beyaz milliyetçiler, ırk gerçekçileri, neo-Naziler, aşırı sağ akademisyenler, ezoterik anti-modernistler ve kadın düşmanı ‘manosfer’i içeren bir dizi aşırı Sağ aktörleri kapsayan*” (Taylor, 2020, s. 15) bir ideoloji olduğu ve bu ideolojide Batılı Beyaz erkeğin medeniyet hiyerarşisinin en tepesine konumlandırıldığı belirtilmektedir. Nitekim manosfer olgusunun arka planında yatan düşünce sistemini tartışan Bratich (2024) de çalışmasında manosferin, tarihsel bağlamda kadına arkaik şiddetin, savaş gruplarının yapısının ve faşizmin, 21. yüzyılda dijitalde kontrol ve güç amacıyla yeniden canlandırılmasıyla oluştuğunu öne sürmüştür.

Diğer taraftan Potter'a (2021, s. 706-707) göre, “*kendini internetin ana sayfası*” ilan eden Reddit, 2005 yılında kurulduğu günden bugüne kadar “*sosyal haber toplama web sitesi ve sosyal medya sitesi olarak çeşitli şekillerde tanımlanan çok yönlü bir site*” olarak açıklanmaktadır. Reddit'in işleyişini oluşturan subredditler,¹ belirli alanlara odaklanmış aynı görüşten insanların bulunduğu, geniş katılımlı ve heterojen tartışmaların yer aldığı Facebook gruplarına benzer sanal topluluklardır. Sitede kullanıcı kaydının ve kullanımının son derece kolay olduğu ve siteye erişim engelinin genellikle bulunmadığı bilinmektedir. Diğer yandan sitede günlük 3,1 milyon aktif kullanıcı, 100.000'den fazla aktif subreddit, yıllık ortalama 438 milyon gönderi ve 2,74 yorum (Dean, 2024) yer almaktadır. Platforma üye olan kullanıcılar *Redditor* ismini alırlar ve karşılıklarına çıkan içerikleri, *upvote* ile beğendiklerini *downvote* ile beğenmediklerini ifade ederek algoritmasının belirlenmesine doğrudan katkıda bulunmaktadırlar.

¹ Reddit'te yer alan subredditler “r/” ön takısı ile yazılmaktadır. Örn.: r/RedPill

Redditörler, kullanıcı adıyla gerçek kimlikleri anonimlik altında korunurken içerik üretiminin neredeyse tamamına yakın bir kısmına kaynaklık etmektedirler. Reddit'in bu zengin içeriklerin kontrolü konusunda - çocukların cinsel istismarını önleme gibi birkaç kural dışında - *müdahalesizlikten* yana tavır aldığı bilinmektedir. Keza bir şekilde “*ban*”lenmiş yani engellenmiş bir kullanıcı başka ve istediği herhangi bir kullanıcı ismiyle sınırsız kez geri dönebilir, kapatılmış bir subreddit tekrar başka bir isimle kolaylıkla açılabilir durumdadır. Kuruluşundan sonraki 10 yıllık süreçte (2005-2015) radikal toplulukları kapatma yolunda adım atmayan, mümkün olduğunca serbest bırakan Reddit, bu tarihten sonra kurallarını değiştirmeye başlamıştır. 2019'dan itibaren bazı toplulukların kapatılması ya da karantina alınması yoluyla nefretin bir kısmının durdurulduğu, ancak bu adımların yetersiz düzeyde kaldığı görülmüştür (Potter, 2021, s. 706-714). Sonuçta reklam gelirine dayanan ekonomisi ile Reddit, kullanım politikalarını belirlerken, sosyal sorumluluk ve kamu yararı gibi konulardan ziyade kullanıcılarını daha çok paylaşım ve etkileşime sokacak noktalara öncelik vermektedir. Ribeiro vd.leri (2021, s. 206) Reddit'i inceledikleri çalışmalarında farklı subreddit grupları arasında özellikle radikal anti-feminist olanlara doğru bir göç olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu bulgu, radikal subredditlerin daha fazla etkileşimle reklam için daha büyük bir potansiyel oluşturduğu anlamına gelirken aynı zamanda Reddit'in içeriklerin kontrolü konusundaki isteksizliğini açıklar niteliktedir. Nitekim 2023 yılında reklam gelirleri 788 milyon dolar olarak açıklanmıştır ve bu sayı yüzde otuz artışla 2024 yılı için bir milyar dolar, 2026 yılı içinse 1,5 milyar dolar olarak öngörülmektedir (Ceci, 2024). Bu mali öngörülerin gerçekleşmesi, kullanıcı etkileşiminin provakatif paylaşımlarla yoğunlaştırılmasına bağlıyken müdahalesizliği de bir zaruret olarak ortaya koyar. Reddit'in bu tasarımı, algoritması ve platform politikaları, toksik tekno-kültürleri desteklemesini sağlarken (Massanari, 2017, s. 329-330) onu, saldırgan anti-feminist söylemleriyle dikkat çeken manöfer fikirler için bir cazibe merkezi haline gelmiştir. 2024 yılı itibarıyla Reddit'te aylık 1,2 milyar kullanıcı bulunmaktadır ve bunların %63,6'sının erkek ve %65'inin de 18-34 yaş aralığında olduğu belirtilmektedir (GilPress, 2024). Günlük ortalama 35 dakika harcanan Reddit, gerek bu sansürlü yapısı ve kelime sınırı olmaksızın paylaşım olanakları ve gerekse kullanıcıların yukarıda bahsedilen anonimliği altında sunduğu “özgürlük” ortamı içinde oluşturulan içeriklerle toksik tekno-kültür alanı olarak araştırılmaya değer bir veri bankasına kaynaklık etmektedir. Bu haliyle Reddit radikal ve

provakatif söylemlere büyük ölçüde müdahalesiz kalmaya devam ederken günümüzde manosfer söyleminin de önemli kaynaklarından biri olmaya devam etmektedir (Ribeiro, ve diğerleri, 2021).

Günümüzün yükselen Alternatif-Sağ (*alt-Right*) söylem, Türkiye’de de bir süredir karşılık bulmaya başlamıştır. Bu anlamda toksik dijital tekno kültür olarak ele alınabilecek site, sayfa ve paylaşımların son yıllarda Türkiye’de de yayılmaya başladığı gözlemlenmektedir. Aralarında yine Reddit platformunda yer alan *Turkinceller*, *Nafaka Karşıtları*, *İstanbul Sözleşmesi Karşuları* (Kadıoğlu, 2021) gibi belli bir sorun etrafında örgütlenen grupların yanı sıra Ekşi Sözlük gibi çeşitli platformlarda da kendini ifade eden erkekler manosferin Türkçe boyutuna katkıda bulunmaya devam etmektedir. Ancak bunlar, Batı’daki örneklerine kıyasla henüz tam anlamıyla organize ve olgunlaşmış yapılar olarak değerlendirilemez.² Nitekim Batı’daki manosferin de “*görece marjinal bir olgu olarak yıllarca dijital ortamda radarın altında*” (Han & Yin, 2023, s. 1936) gelişip geniş bir izleyici kitlesine ulaşmasının yeni olduğu belirtilmektedir. Türkiye’deki gecikmenin temel sebebi toplumsal, tarihsel, siyasal ve kültürel yapıların, Alternatif Sağ ile uzlaşmış, “*kişisel yaşamda kapsayıcı erkekliğin bireyci reddine*” (Han & Yin, 2023, s. 1936) dayanan bir manosfer üreten Batı toplumlarından farklı olmasıdır. Örneğin Alternatif Sağ, bireysel özgürlüğü aşırı Sağ ile birleştirip geleneksel muhafazakarlığa bir tepki olarak ortaya çıkıp kendini radikalizmiyle farklılaştırmış bir temelden gelmektedir. Buna karşın Türkiye’deki Sağ’ın daha geniş tabanda Muhafazakarlık, din ve gelenekler temeline dayanmaktadır. Benzer şekilde Türkiye’de feminizmin Batı’ya göre gecikmeli geçirdiği dalgalar ve karşılaştığı dirençler ile kız arkadaş bulamayan erkeklerin durumları Türkiye’nin kendine özgül koşullarında değerlendirilmesi gerekir. Diğer taraftan Batı’daki manosfer söylemlerinin İngilizce ağırlıklı olması bunların Türkiye’de var olan Sağ’a bir alternatif yaratıp geniş kitlelere yayılmasının önünde bir engel olarak

² Reddit özelinde Türkçe manosfer subredditlerine bakıldığında bu fark açıkça görülmektedir. *r/turkincel* subredditi 4 yıl önce *banlandığında* 904 kullanıcısı bulunmaktaydı. *r/TurkRedPill*: 858 üyeli, 27 paylaşımlı, en son 5 yıl önce paylaşım yapılmış. *r/ErkekHaklariTR*: 29 üyeli, tek paylaşım, 4 yıldır aktif değil. *r/kirmizihap*: 4 üyeli ancak 9 aydır tek bir paylaşım yapıldığı görülmektedir. Kadıoğlu’nun belirttiği *Nafaka Karşıtları*, *İstanbul Sözleşmesi Karşuları* başlıklı/konulu herhangi bir subreddit 2024 yılı sonu itibarıyla ulaşılabılır durumda değildir.

durmaktadır. Ancak bu durum Türkiye’deki dijital kültürel yapının yurtdışından tamamen izole kaldığı şeklinde kesinlikle yorumlanmamalıdır. Dil engelini aşır Alternatif Sağ ve özel olarak manosferin Türkçe örneklerini sergileyen kullanıcıların yukarıda bahsedilen çeşitli platformlardaki paylaşımları, Semih Çelik örneğinde kadın cinayetleriyle (Haberturk, 2024) veya Jahrein olarak bilinen Ahmet Sonuç’un durumunda olduğu gibi müstehcen yorumlarıyla (T24, 2024) gündeme gelen münferit açıklamalar gibi haber edilmektedir. Oysa bu tür paylaşımların zamanla Türkiye’de Batı’dakine benzer etkili ve yaygın bir birikime sahip olacağı şimdiden öngörülebilir durumdadır. Ancak manosferin en zengin formunun İngilizce olması sebebiyle bu dilde yapılacak araştırmaların Türkçeye kazandırılması, Türkçe manosferde nelerle karşılaşılabilceği noktasında yardımcı olacaktır.

Bu çerçevede çalışmanın temel argümanı, yukarıdaki haliyle ortaya konulan ve çoğunluğu genç erkeklerin oluşturduğu Reddit’in, manosferin en önemli platformlarından biri olarak erkek egemen ve anti-feminist içeriklerin yaygın şekilde paylaşılmasına ortam yaratarak İngilizce toksik teknolo-kültürü beslediği üzerinedir. Nitekim Reddit’in reklam ve kâr kaygısına dayanan sansürsüz ve müdahalesiz yapısı, manosfer gibi toksik teknolo-kültürel toplulukların bu platformda güçlenmesine olanak tanımaktadır. Bu argümanlar çerçevesinde çalışmada, manosferde yer alan söylemlerin cinsiyet ilişkilerini nasıl çarpıttığı ve kadın haklarına karşı nasıl bir karşı-kültür yarattığı incelenirken, bu çevrimiçi grupların cinsiyet eşitsizliği ve şiddetle ilgili daha geniş toplumsal etkilere nasıl katkıda bulunduğu sorun olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın amacı, manosferi besleyen önemli bir kaynak olarak Reddit’in cinsiyetçi söylemlere nasıl katkı sağladığını betimleyici bir çerçevede ortaya koymaktır. Bu doğrultuda geliştirilen araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Reddit’teki manosfer toplulukları cinsiyetçi söylemleri nasıl yapılandırmakta ve yaymaktadır?
2. Manosfer kaynağı subredditlerinde en çok kullanılan temalar ve kelimeler nelerdir ve bu temalar nasıl ortak bir ideoloji etrafında şekillenmektedir?
3. Manosfer kaynağı subredditlerin cinsiyetçi ve anti-feminist söylemleri haklılaştırmaları ve normalleştirerek yaymalarını nasıl gerçekleştirmektedir?

4. Manosfer kaynağı subredditlerde erkeklerin mağduriyet algısı nasıl oluşturulmakta ve bu algı toplumsal cinsiyet eşitliği tartışmalarını nasıl etkilemektedir?

Bu amaçla Reddit platformunda 2024 yılında halen erişime kapatılmamış olan ve manosferi beslediği düşünülen, subredditlerin altı adetinin 12 yıllık süreçte yukarıda belirtilen “*upvote*”ların en yüksek oyu alan (*top*) gönderilerinden bir veri seti oluşturulacaktır. Manosfere katkıda bulunduğu düşünülen altı subredditte (*The RedPill Movement* (RedPill Hareketi), *Men's Rights Activists* (MRA) (Erkek Hakları Savunucuları), *Mens Rights Meta*, *Mens Rights*, *Egalitarianism* ve *Support For The Accused* (Sanık İçin Destek) yer alan en etkileşimli gönderilerden oluşturulacak bu veri seti, derlem yöntemi (*corpus method*) kullanılarak analiz edilecektir. Verilerin, öncelikle niceliksel içerik analizi (frekans ve kollakasyon) çıkartılacaktır. İkinci aşamada ise veri setine nitel tematik analizi yapılacaktır. Nitel ve nicel yöntemlerin birleştirildiği derlem yöntemi kullanılmasıyla manosfer olgusuna derinlemesine bir iç görü sağlanması hedeflenmektedir.

LİTERATÜR İNCELEMESİ

Manosferlerde yer alan tartışmaların, zaman zaman inandırıcılığını güçlendirmek adına, epistemik balonları (*epistemic bubble*)³ taklit ettiği ve böylelikle de manosferde iddialarını sadece destekleyen seslere ve literatüre yer verildiği düşünülebilir. Ancak Nguyen’in (2020, s. 141-142) de belirttiği gibi epistemik balonlar “*bazı ilgili seslerin ihmal yoluyla dışlandığı bir sosyal epistemik yapıdır*” ve içindeki üyeler, önemli bilgi ve akıl yürütmelerden -kasıtsız bir şekilde- habersizlerdir. Yankı odaları (*echo chambers*) ise “*diğer ilgili seslerin aktif olarak itibarsızlaştırıldığı bir sosyal epistemik yapıdır*” (Nguyen, 2020, s. 142) ve bu yapıda karşı argümanların kaynaklarının itibarsızlaştırıldığı ya da hepten hariç tutulduğu bir durum söz konusudur. Bu haliyle manosferlerdeki argümanlar, yankı odalarında kendilerine meydan okuyan görüşler ve kaynaklar olmaksızın, tek bir

³ Epistemik balonlar ya da yankı odaları filtre balonlarıyla (*filter balloons*) karıştırılmamalıdır. Filtre balonları, dijital medyada kullanıcının tercihlerinden öğrenilerek geliştirilen algoritmaya dayanan bir filtreleme ile ortaya çıkar. (Rhodes, 2022, s. 6)

doğruyu, kendi doğrularını, mutlak gerçeklik düzeyinde savunuyor olmaları açısından subjektif ve dogmatik bir eğilim de barındırdığı anlaşılacaktır.

Diğer taraftan manosferdeki bu yapı özellikle İngilizce literatürde gittikçe artan düzeyde bir akademik ilgiye mahzar olmaktadır. Bu ilgi yoğun bir şekilde Reddit'in manosfer kaynağı olarak incelenmesine yönelmektedir. Literatürde Reddit platformundaki manosfer içerikler eleştirel söylem analizi (Farrell, Fernandez, & Novotny, 2019) (Bryan & Warren, 2023) (Aiston, 2023), nitel içerik analizi (Dafaure, 2022; Thorburn, 2023; Lacalle vd.leri, 2024, s. 11), tematik analiz (Hansson, Sveningsson, & Ganetz, 2024) bibliyometrik analiz (Hintz & Betts, 2022; Han & Yin, 2023; Fontanella, Chulvi, Ignazz, Sara, & Tontodimamma, 2024) gibi yöntemlerle incelenmiştir. Bu çalışmalarda öne çıkan temalar arasında en popüler olanları cinsiyet temsilleri (Krendel, McGlashan, & Koller, 2022), feminizm temsili (Aiston, 2023), “Taktiksel Patriyarkal Femenilik” (Bell, 2023), cinsiyet rolleri ve kalıpları (Regan, 2022), manosferde erkeklik anlayışı (Bazzano, 2022) radikalleşme (Botto & Gottzén, 2023), de-radikalizasyon (Thorburn, 2023) anti-feminizm (Bryan & Warren, 2023) ve çevrimiçi mizojini (Farrell, Araque, Fernandez, & Alani, 2020; Dafaure, 2022; Dickel & Evolvi, 2023; Han & Yin, 2023) olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın konusu bağlamında dikkat çekici bir isim olan Rothermel 2020'den beri çevrimiçi anti-feminist söylemler üzerine odaklandığı çalışmalarında (2020; 2020b; 2022; 2023) söylemsel bir strateji olarak değerlendirdiği “kanıt temelli mizojini” (*evidence-based mysogini*) kavramını geliştirmiştir. Bu kavram, manosfer içindeki iddiaların -sözde kanıtlara dayandırılarak- bilimsel ve objektif bir çerçevede sunulduğu izlenimini anlamaya yaramaktadır. Nitekim kanıt temelli mizojini, “*istatistiklere, çalışmalara, haber öğelerine ve popüler kültüre atıfta bulunur*” (Rothermel, 2020a, s. 1379) ancak bu atıflar, manosferdeki argümanları destekleyecek şekilde manipüle edilmiş ve/veya çerçevelenmiştir. Üstelik kanıt temelli mizojini “*erkek dünyasının cinsiyet ilişkilerine dair derin kadın düşmanı görüşünü inşa etmek, meşrulaştırmak ve sürdürmek için çalışırken*” (Rothermel, 2023, s. 6) kadınların suçlu olduğu istatistikler, haberler gibi kanıtlarla, o kadınlara yönelik olan öfkeden beslenerek genelleşmesine olanak tanımaktadır. Bu anti-feminist tavır yerel olanı aşırıp kolektif bir kimlik yaratırken kadınlara yönelik düşmanca tavrın küresel boyutta desteklenmesini (Rothermel, 2020a, s. 1384-5) ve dolayısıyla da yanlış kanıtın geçerliliğini kazanmasına yol açmaktadır. Tüm bu süreç “anti-feminist bilgi üretimi” denilen bir duruma

uzanırken bunun, feminist teori ve aktivizmin ters bir aynası olarak inşa edildiği belirtilmektedir (Rothermel, 2020b, s. 20).

İngilizce literatürdeki manosferle ilgili gittikçe artan zenginliğe rağmen Türkiye’de bu konudaki çalışmaların son derece sınırlı sayıda kaldığı gözlemlenmiştir. Örneğin Ulakbim tarafından yönetilen Dergipark’ta, manosfer (*manosphere*) anahtar kelimesiyle 2024 Erkim ayında yapılan basit bir taramada sadece üç çalışma ile karşılaşmıştır. Bunlardan en eski olanı, Elgün (2020) tarafından www.erkekadam.org sitesindeki erkeklik temsillerini incelenerek gerçekleştirilmiştir. Ancak bu çalışma toplumsal cinsiyet ilişkileri üzerindeki etkisi bakımından son derece zayıftır. İkinci çalışmada Temelli (2022), İncel gruplarda mizojiniyi araştırmaya odaklanmıştır. Bu çalışma da manosfer içinde yer alan sadece bir grubu incelemiş olması açısından sınırlıdır. En yakın tarihli çalışma ise Akalın tarafından 2024 yılında yayınlanan, “RedPill Hareketi ile Woke Kültürü Arasında Bir Köprü Olarak ‘Oneitis’ Kavramı” başlıklı çalışmadır. Reagan’ın (2022) çalışmasından yararlanmamakla beraber bu çalışmaya paralel bir çizgide hazırladığı makalesinde Akalın (2024) *Onetis* kavramı etrafında manosfer incelemesi yapmaktadır. Akalın da Reagan gibi, bu tür içerikleri nihayetinde her iki cins için de özgürleştirici olması açısından kıymetli bulmaktadır. Nitekim bu bulgu, “manosferin bir bütün olarak kadınlar adına yıkıcı sonuçlar üreteceğine” dair bir ön kabulle hareket edilmemesi gerektiği konusunda araştırmacıları uyarır. Bu ön kabulü reddeden bakış açısının zafiyeti, olası yıkıcı sonuçların hepten göz ardı edilmesi şeklinde belirlemektedir. Sonuç olarak Türkiye’deki manosfer yazınının İngilizce literatüre göre son derece zayıf kaldığı anlaşılırken manosfer kaynağı olarak Reddit üzerine kapsayıcı bir noktadan yola çıkan bu çalışmanın önemi bir kez daha ortaya konmuştur.

Öte yandan dünyada en etkin ve aynı zamanda yukarıdaki çalışmalara sıklıkla inceleme alanı olarak seçilen manosfer kaynakları arasında *The RedPill Movement* (RedPill Hareketi), *Incels-Involuntary Celibates* (İstemsiz Bekarlar), *Men's Rights Activists-MRA* (Erkek Hakları Savunucuları), *Men Going Their Own Way-MGTOW* (Kendi yolundan Giden Erkekler), *Support For The Accused* (Sanık İçin Destek) gibi isimlerde radikal grupların yer aldığı görülmektedir.

Örneğin *The RedPill Movement* (RedPill Hareketi), 1999 yılında gösterime giren *The Matrix* adlı filmde yer alan simülasyondan çıkış alegorisinden esinlenerek oluşturulmuş bir yapıdır. Filmde yer alan mavi hap gerçeklikten

kopuk bir şekilde simülasyonda kalmayı, kırmızı hap ise gerçek hayata dönerek yüzleşmeyi ve mücadeleye girmeyi temsil etmektedir. Manosfer bağlamında mavi hap cinsiyet eşitliğinin ve kadın mağduriyetlerinin tanındığı “gerçeklik dışı dünyayı” temsil ederken kırmızı hap saldırgan ve özcü bir erkekliğin uyanmasını temsil eder (Han & Yin, 2023, s. 1930-1931). Erkeklerin “alfa” ve “beta” gibi kelimelerle sınıflandırıldığı kadınların ise elde edilmesi gereken cinsel objeler olarak nitelendirildiği bir anlatı r/RedPill’in temelini oluşturmuştur (Han & Yin, 2023, s. 1931). Nihayetinde r/RedPill, erkeklerin ekonomik ve sosyal gerilemelerinin, cinsel mutsuzluklarının temelini kadınların elde ettiği haklar ve özgürlüklerde aramaktadır.

Incels-Involuntary Celibates (İstemsiz Bekarlar), geleneksel bir ilişki yaşamak isteyip de reddedilen veya istediği ilgiyi göremeyen, bunun sonucunda da kadınlara yönelik saldırı kalıplarını internette üreten topluluklardır. *Incel*’ler çoğunluğu beyaz erkeklerden oluşan yapısıyla, kadınlarla başarılı ilişkiler kuran erkeklere ve kendilerinin “genetik dezavantajına” karşı ayrımcılık yaptığını düşündüğü kadınlara ve genel olarak insanlara karşı bir nefret beslemektedir (Kaz, 2024). *Incel*’ler, kadınları insanlıktan çıkararak, dijitalde onlara saldıran ve gerçek hayatta şiddet, tecavüz gibi suçları meşrulaştıran radikal bir gruptur. Reddit temelli örgütlenen grup saldırgan davranış, nefret ve ölüm tehditleri gibi davranışları özendirmesi sebebiyle platformdan yasaklansa da diğer manosfer subredditlerinde söylemlerinden motifler görmek mümkündür. Bu motifler arasında mağdur ve egemen söylemin bir arada olduğu hibrit bir erkeklik (Rothermel, Kelly, & Jasser, 2022, s. 133) sergilenmektedir.

Men's Rights Activists-MRA (Erkek Hakları Savunucuları), 1970’lerde ortaya çıkan Erkek Özgürleşme Hareketinden (*Men's Liberation Movement*) kopan Erkek Hakları Hareketinin bir devamıdır (Messner, 1998, s. 265). Birinci hareket 70’lerde Amerikan üniversitelerinde ortaya çıkan, kadın ve erkek özgürlüğünün bir madalyonun iki yüzü gibi diğeri olmadan gerçekleşmeyeceğinin belirtildiği pozitif anlayışa sahiptir (Messner, 1998, s. 255-257). İkinci hareket ise Herb Goldberg (1937-2019) ve diğer temsilcileri tarafından çerçevesi çizilen, erkeklerin kadınlardan daha fazla ezildiğini düşünen, hayatın tüm alanlarının kadınlara yönelik olumlu şekilde düzenlediği inancına dayanan yapısıyla kadın özgürleşmesine karşıt cephede yer alan bir gruptur (Messner, 1998, s. 265-266). 80’li ve 90’lı yıllarda bu düşünce perspektifinde kurumsallaşan erkek hakları aktivizmi, gerçek veriler tersini gösterse de “babalık hakları”, “fuhuş”, “pornografi”,

“flört ritüelleri”, “boşanma anlaşmaları”, “sahte tecavüz suçlamaları”, “cinsel taciz” ve “aile içi şiddet” gibi konularda gerçek kurbanların kadınların değil de erkekler olduğuna yönelik bir söylem geliştirmiştir (Messner, 1998, s. 267-271). Nitekim literatür incelemesi kapsamında manosferin tarihine yer verilirken bu gruba tekrar değinilecektir. Grubun manosferdeki başlıca şikâyet konuları “*erkeklerle adaletsiz davrandıklarını öne sürdükleri aile mahkemeleri, erkeklerle yönelik cinsel şiddet, erkek intihar oranları ve erkeklerle yönelik tecavüz iddiaları*” (Rothermel, Kelly, & Jasser, 2022, s. 124) üzerine şekillenmektedir. Ancak grup, bu sorunların kaynağını ve özel olarak neoliberalizmle ilişkisini tespit etmekte son derece yetersiz kalmaktadır.

Men Going Their Own Way-MGTOW (Kendi Yolundan Giden Erkekler) şeklinde adlandırılan manosferin bu topluluğu, kadınlarla romantik ve olumlu her türlü ilişkinin reddedildiği anlayış ve “feminizm etkisine giren kadınların ve batı toplumunun” yozlaşmış olduğuna dair anlatı üzerine inşa edilmiştir (Górska, Kulicka, & Jemielniak, 2023, s. 3775). *Inceller* kadar radikal görülmesine de bu topluluk dijital ortamda kadınlara yönelik taciz ve şiddet içeren söylemleri dolayısıyla tehlikeli bir grup (Wright, Trott, & Jones, 2020, s. 909) olarak değerlendirilmektedir. MGTOW'lar, kadınların erkekleri kullandığına ve manipüle ettiğine ve paralarına, statülerine veya spermlerine erişmek için onları ilişkilere hapsedtiğine inandıkları için mevcut toplumda kadınlarla ilişkilere karşıdırlar

Support For The Accused (Sanık İçin Destek) isimli manosfer toplulukları, fiziksel, sözel veya diğer yollarla taciz, şiddet, nefret ya da tecavüz suçu işlediği yönünde suçlanan, ancak bu suçlamaları reddeden erkekler tarafından oluşturulmuştur. Bu gruplar, iftira atıldığını iddia eden kişilerle telefon, e-posta vb. yollarla iletişim kurmakta, bu kişilere karakolda ifade verirken ya da sonrasında avukatlık danışmanlığı sağlamak ve hatta kiliseden destek bağlantıları kurmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmada, 2024 yılında Reddit platformunda halen erişime açık olup manosferi beslediği düşünülen subredditlerin altı adetinin, 12 yıllık süreçte en yüksek oyu alan (top) gönderilerinden bir veri seti oluşturulmuştur. Aşağıda ayrıntıları yer alan bu veri seti, bir karma yöntem olarak değerlendirilen “derlem yöntemi” (*corpus method*) kullanılarak analiz

edilmiştir. Bu yöntem “*geniş ölçekli metinden oluşan verinin*” (McEnery & Hardie, 2011, s. 2) belli temalar çerçevesinde bir araya getirilerek nitel ve nicel analizini içermektedir. Nicel açıdan kelime sıklıklarına ve kelime gruplarına bakılırken nitel açıdan da kullanılan kelimelerin bağlamları ve temaları çıkarılmaktadır. Bu çerçevede derlem yöntemi, hem mevcut teorileri gözden geçirmek hem de derlemden elde edilecek bilgiler doğrultusunda yeni teoriler geliştirmek açısından avantajlıdır. Diğer taraftan bu yöntem anti-feminist söylemlerde sıkça tekrar eden kelime ve ifadelerin sıklık analizini ve anahtar kelimelerin hangi bağlamlarda yer aldığını, hangi kelimelerin yan yana kullanıldığını (kollakasyon) ortaya koymayı sağlamaktadır.

Bu çerçevede derlem yöntemi, manosfer kaynağı olarak Reddit’tin barındırdığı çok sayıda paylaşımdan oluşan büyük ölçekli metinlerin analizini mümkün kılması açısından çalışmanın amacına uygun bir yöntem olarak değerlendirilmiştir. Nitekim çalışmada derlem yöntemi anti-feminist söylemin sadece ne kadar sıklıkla ortaya çıktığını değil, aynı zamanda hangi bağlamlarda ve hangi amaçlarla kullanıldığını da anlamayı sağlaması açısından tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen nicel içerik analizinde, Reddit’teki manosfer subredditlerinde yer alan gönderilerdeki kelimelerin frekans dağılımının ve kelime kombinasyonlarının (kollakasyon analizinin) görünür hale gelmesi amacıyla kelime bulutları oluşturulmuştur. Ayrıca tematik nitel analiz bağlamında, verilerden türetilen kodlara dayanarak bu grupların paylaşımlarındaki temalar belirlenmiştir. Bu temalar her bir subreddit incelemesinde ayrıca açıklanmıştır. Çalışmada *Web Scraping* (ağdan veri kazıma/ağ kazıma) işlemi için geliştirilen *Octoparse* isimli program kullanılmıştır. Program, içerisindeki tarayıcıda yer alan *scraping tool* (kazıma araçları) sayesinde web sitesinde yer alan verileri, kullanıcının kodlama yapmadan otomatize etmesine, olanak sağlamaktadır. İlgili program tarayıcıdan kazıma araçlarını, *local* (yerel) bilgisayar üzerinden çalışması şartıyla ücretsiz sunmaktadır. Daha gelişmiş araçlar ve *Cloud* (bulut) servisleri ise ücretlidir.

Çalışmada incelenen ve verisi çekilen gruplar, erkek hakları aktivist grubu olan r/MensRight merkez alınarak etkileşim halindekiiler arasında kartopu örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Grupların söylemsel etkilerinin göreceli olarak bir tutarlılık ve yaygınlık bakımından bir standart sağlaması amacıyla örnekleme topluluklarının minimum 1000 üyeye sahip olması şartı gözetilmiştir. Kapsamının sınırları bu şekilde belirlenen örnekleme dahil edilen altı subreddit grubu şunlardır: *The RedPill Movement* (RedPill

Hareketi), *Men's Rights Activists* (MRA) (Erkek Hakları Savunucuları), *Mens Rights Meta*, *Mens Rights*, *Egalitarianism* ve *Support For The Accused* (Sanık İçin Destek).

Tablo 1’de, manosfer kapsamında araştırmaya dahil edilen bu subredditlerin üye sayıları gösterilmiştir. Bu gruplardan 3,5 milyon üyesi bulunan r/TheRedPill, Reddit platformu tarafından son derece saldırgan içeriğe sahip olduğu için karantinaya alınmış ancak kapatılmamıştır. r/MensRights 360 bin üyesiyle diğer büyük manosfer topluluğudur. Verisi toplanan diğer dört manosfer topluluğunun üye sayısı bin ila 11 bin arasında değişmektedir.

Tablo 1

Subredditlerin Üye Sayısı

Subreddit	Üye sayısı
r/TheRedPill	3.513.153
r/MensRights	360.720
r/Egalitarianism	11.267
r/SupportForTheAccused	8.093
r/MensRightsMeta	1.346
r/MRActivism	1.045
Toplam	3.895.624

Çalışmada belirlenen örneklemin içinde, ulaşılabilen en uzun aralık olan 01.01.2012-10.05.2024 arasındaki paylaşımları toplanmıştır. Çalışmada önemli bir olayın etkisi yerine geniş zaman aralığındaki söylem ve temaların tespiti amacıyla böyle bir yol izlenmiştir.

Tablo 2

Verisi Çekilen Subreddit'ler ve Gönderi Sayıları

Subreddit	Frekans	Yüzde	Yüzde (geçerli)
r/TheRedPill	996	19,03	19,03
r/MensRights	991	18,94	18,94
r/Egalitarianism	991	18,94	18,94
r/SupportForTheAccused	979	18,71	18,71
d			
r/MRActivism	843	16,11	16,11
r/MensRightsMeta	433	8,27	8,27
Toplam (geçerli)	5233	100,00	100,00
TOPLAM	5233	100,00	-

Tablo 2’de görüldüğü üzere araştırmaya r/TheRedPill subreddit’inden 996, r/Egalitarianism’den 991, r/MensRights’den 991, r/SupportForTheAccused’dan 979, r/MRActivism’den 843 ve r/MensRightsMeta’dan 433 olmak üzere toplam 5233 gönderi toplanmıştır. Çalışmanın en önemli sınırlılığı Reddit platformunun UPA⁴ erişimini belirli ücretlerle kısıtlanmış olmasıdır. UPA erişim kısıtı Reddit topluluklarındaki gönderilere yapılan yorumlara kolay erişim araçlarının olmaması sonucunu üretmiştir. Bu bağlamda analiz kapsamı da sadece gönderilerle sınırlı kalmıştır.

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya dahil edilen Reddit manosfer topluluklarının genelinin kullandığı kelime kombinasyonları kollakasyonu Tablo 3’te verilmektedir. Bu kelime kombinasyonlarından (“RedPill” kelimesi dışında) en çok kullanılanları şunlardır: 228 “Asılsız suçlama” (*False accusation/accuse*).196 “Eylem fırsatı” (*Action opportunity*), 96 “Aile içi şiddet” (*Domestic violence*), 66 “Cinsel saldırı” (*Sexual Assault*). Bu kelime grupları paylaşımlarındaki keskinlik dikkat çekicidir.

⁴ UPA, bir program, internet sitesi veya gelişmiş sosyal ağın verilerine farklı bir yazılım üreticisinin kolay erişimini sağlayan ve kişinin ya da kuruluşun yapmayı kendi uygulamasına entegre etmesini basitleştiren, arayüzdür.

Tablo 3

Subredditlerde Sık Kullanılan Kelime Kombinasyonları

Sözcükler (Orijinal İngilizce)	Sözcükler (Türkçe Çevirisi)	Frekans	%	Belgelerin %
<i>Falsely accuse/ accus.</i>	Asılsız suçlama	228	1,04	3,21
<i>RedPill</i>	RedPill	225	1,02	4,26
<i>Action opportunity</i>	Eylem fırsatı	196	0,89	4,86
<i>Redpill nation</i>	Redpill ulusu	159	0,72	3,04
<i>Domestic violence</i>	Aile içi şiddet	96	0,44	1,78
<i>Sexual assault</i>	Cinsel saldırı	66	0,30	1,26
<i>Amber Heard</i>	Amber Heard	50	0,23	0,94
<i>False rape</i>	Asılsız tecavüz	47	0,21	0,88
<i>Male victim</i>	Erkek kurban	47	0,21	0,90
<i>Johnny Depp</i>	Johnny Depp	42	0,19	0,80
<i>Child support</i>	Çocuk nafakası	34	0,15	0,65
<i>Double standard</i>	Çifte standart	33	0,15	0,63
<i>False allegation</i>	Asılsız iddia	30	0,14	0,57
<i>Domestic abuse</i>	Aile içi istismar	28	0,13	0,54
<i>Rape accusation</i>	Tecavüz suçlaması	26	0,12	0,48
<i>False rape accusation</i>	Asılsız tecavüz suçl.	25	0,11	0,46
<i>Gender equality</i>	Cinsiyet eşitliği	23	0,10	0,38

Bu kelimeler, analiz edilen içeriğin odaklandığı temalar hakkında genel bir fikir vermektedir. Bu terimlerin sıklığı ve ilişkileri, içeriğin cinsiyetçi veya hak temelli tartışmalar etrafında şekillendiğini ve genel olarak keskin bir ton benimsendiğini göstermektedir. Bu ön bulgular incelenen paylaşımların toplumsal cinsiyete dair temalar üzerine kurulu olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu durumu görsel bir şekilde ortaya koymak amacıyla kelime kombinasyon sayısı 100'e yükseltilerek kelime bulutu oluşturulmuş olup aşağıda yer almaktadır.

hareketle, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin biyolojik ve evrimsel kökenlere dayandığı ve bu rollerin modern toplum ve feministler tarafından bastırıldığı *gerçeği* ile yüzleşmeyi çıkış noktası olarak alan bir gruptur. *Toplumsal Cinsiyet Rollerini* ana teması altında değerlendirilen aşağıdaki örneklerde görüleceği üzere *ideal* erkeklik rollerinin ve *feminizm tehdidi* altındaki ilişkilerin, erkekler lehine nasıl dönüştürülebileceğine dair bir dizi öneriler ve önlemler paylaştıkları gözlemlenmektedir:

“*Long-Term Relationship Game Theory: A Beginner's Guide to Managing Your Bitches.*” (Uzun Vadeli İlişki Oyun Teorisi: *Kadınlarınızı Yönetmek İçin Yeni Başlayanlar İçin Bir Kılavuz*). (@HumanSockPuppet)- r/RedPill

“*HOW TO GET LAID LIKE A WARLORD: 37 Rules of Approaching Women.*” (Bir Savaş Beyi Gibi [Kadınlarla]Yatmak: Kadınlara Yaklaşmanın 37 Kuralı). (@MikeHaines)- r/RedPill

“*Three ways to consciously manipulate women before they manipulate you.*” “(Kadınlar sizi manipüle etmeden önce onları bilinçli olarak manipüle etmenin üç yolu). (@RedPill)- r/RedPill

İlk olarak, bu tema altında, grup kullanıcısı erkeklere bir takım ilişki tavsiyeleri verildiği görülmektedir. Bu paylaşımlardan ilkinde yer alan “*your bitches*” ifadesi burada “kadınlarımız” olarak çevrilmesine karşın kastedilen tabii ki çok daha aşağılayıcı bir tanımlamadır. Nitekim Reddit’teki r/MensRights ve r/TheRedPill gibi topluluklar içerisindeki cinsiyetlendirilmiş sosyal aktörlerin temsilcilerini inceleyen araştırmasında Krendel vd.leri (2022, s. 301) buradaki paylaşımlarda kadınları tanımlamak amacıyla sıklıkla “*bitch*” ve buna benzer (*slut, whore*) terimlerin kullanıldığını tespit etmiştir. Bu tutum manofren kullanıcılarındaki erkeğin doğal üstünlüğüne karşın kadının ikinci sınıf cinsiyet olarak algılanmasının söylemsel karşılığıdır. Bu üstünlüğün performatif olarak nasıl sergilenmesi gerektiği konusunun manofren kapsamında -muhtemeldir ki *Incellerin* üyelerin büyük çoğunluğunu oluşturduğu düşüncesiyle- sıklıkla işlendiği anlaşılmaktadır.

“*You don't do things FOR women, you do things TO women*” (Kadınlar İÇİN bir şey yapmazsınız, KADINLARA bir şey yaparsınız) (@whatsthisgarg)- r/RedPill

“*The most important part of game is not being emotional. Women are attracted to emotional stability*” (Oyunun en önemli kısmı duygusal olmamaktır. Kadınlar duygusal *istikrara* çekilirler). (@Woujo)

“We're all tempted to share what we've learned. Become mysterious instead.” (Hepimiz öğrendiklerimizi paylaşmaya meyilliyiz. Bunun yerine gizemli ol). (@RedPill)- r/RedPill

Yukarıdaki örneklerde görülebileceği gibi r/RedPill, ahlak, akıl ve toplumun iyiliğini amaçlayan erdemden arındırılmış ancak özgüvenli ve duygularını kontrol eden stoacı bir duruşa sahip erkekliği idealize etmektedir. Bu önerilerin aşağıda yer alan formüllerde kişileştirilerek daha da netleştirildiği anlaşılmaktadır.

“Now I am become Chad, the destroyer of pussy.” (Şimdi Chad Oldum, Vajina Yok Edicişi). (@Heathcliff)- r/RedPill

“Be sure to make best friends with Chad Thundercock. It's eye-opening.” (Chad Thundercock ile en iyi arkadaş olmayı unutmayın. Aydınlatıcı). (@RedPill)- r/RedPill

“The proud feminists of AskWomen accidentally validate RedPill truths by talking about how much they love alphas and hate betas. Oops!” (r/AskWomen'in gururlu feministleri, alfaları ne kadar sevdiklerinden ve betalardan ne kadar nefret ettiklerinden bahsederek yanlışlıkla RedPill gerçeklerini doğruluyorlar. Oops!) (@needsomehelp3211)- r/RedPill

Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere RedPill Teorisi adı altında sunulan ikili bir erkek kategorisi dikkati çeker: Alfa ve Beta Erkeklik. Alfa erkeği “Chad” ismiyle tanımlanmaktadır. Bu varsayımsal alfa erkeği Chad, duygularını açıklamayan, hegemonik, “istemeyen” ama “alan”, nezaket ve incelik kaygıları içermeyen bir erkeklik türüdür. r/RedPill’de, takipçilere Alfa erkeği olmaları ya da en azından bu erkekliği taklit etmelerini salık verilmektedir. Diğer taraftan Beta erkeği, “iyi” bir insandır, düşüncelidir, naziktir ve ne yazık ki kadınlar tarafından tercih edilmezler. Bu olgular Farrell vd.lerinin (2020) çalışmalarında tespit ettiği üzere manosferin subredditler aracılığıyla kendilerine ait bir jargon dolayımıyla alt-kültür oluşturduğu yolundaki bulgularını örnekler niteliktedir.

“Telling a male to 'man up' is the equivalent to telling a woman to 'stay in the kitchen.’ (Bir erkeğe 'adam ol' demek, bir kadına 'mutfakta kal' demekle aynı şey). (@mractivism)- r/MRActivism

Dickel ve Evolvi (2023, s. 1403) manosfer incelemelerinde öne çıkan temalardan birinin patriyarkanın yeniden inşası olduğunu ve kadınların itaatkâr ve geleneksel rollere geri döndürülmesi gerektiğinin sıkça

vurgulandığını tespit etmiştir. Benzer şekilde Aiston (2023) tarafından r/MGTOW (*Men Going Their Own Way*) analiziyle gerçekleştirdiği çalışmada kadınların kamusal alan yerine ev işlerine yönelmesine ilişkin yorumlarının ağırlıkta olduğunu tespit etmiştir. Yukarıdaki gibi paylaşımlarda da geleneksel cinsiyet rollerinin savunusu yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında manoferde kadınların geleneksel cinsiyet rolleri ile kamusal alandan uzaklaştırılması taleplerine sıklıkla başvurulduğu anlaşılmaktadır.

FEMİNİZM ELEŞTİRİSİ VE KADIN KARŞITLIĞI ANA TEMASI

Botto ve Gottzén (2023, s. 3-4) r/RedPill içeriklerine maruz kalan genç erkeklerin, kadınları manipülatif ve güvenilmez olarak görmeye başladığını ve gittikçe radikalleştiğini tespit etmiştir. Aşağıda yer alan paylaşımlar gençlerin kadın karşıtı radikalleşmeye nasıl çekildiğini örnekler niteliktedir:

“White Ribbon: the feminist organization waging a war against men and boys.” (White Ribbon: Erkeklerle ve erkek çocuklarına karşı savaş açan feminist örgüt). (@self.Egalitarianism)- r/Egalitarianism

“Feminism is not about womens rights, its about power for feminists.” (Feminizm kadın haklarıyla ilgili değildir, Feminizm, feministler için güçle ilgilidir). (@mhandanna)- r/Egalitarianism

“Does anyone know good moderate women's rights social media pages that don't hate on men?” (Erkeklerden nefret etmeyen, iyi, ılımlı kadın hakları sosyal medya sayfalarını bilen var mı?) (@Egalitarianism)- r/Egalitarianism

Manosfer içindeki mizah içeriklerinde anti-feminist ve kadın düşmanı söylemlerini incelediği çalışmasında Dafaure (2022, s. 239), feministlerin aşırı duygusal oldukları için *“irrasyonel, kırılğan, öfkeli ve/veya histerik”* tasvir edildiğini tespit etmiştir. Tema altında örneklendirilen alıntılarda ise feminist tanımlamaların duygusallıktan ziyade *“çıkarıcı”, “nefret dolu”* ve *“güç hırsı içinde”* şeklinde yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda feministlerin her durumda pejoratif sıfatlarla değerlendirildiği görülmektedir. Nitekim *“White Ribbon:⁵ Erkeklerle ve erkek çocuklarına*

⁵ *White Ribbon*, 1991 yılında Kanada’da kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla kurulmuş, erkeklerin eğitimi yoluyla pro-feminist olmalarını sağlama amacı güden bir örgütlenmedir.

karşı savaş açan feminist örgüt” (self.Egalitarianism) gibi paylaşımlarda negatif anlamda bir savaş metaforunun kullanımı da dikkat çekicidir. Bratich’in (2024, s. 8) manosfer çalışmasında savaşın, feminist ve modern toplumsal değerlere karşı bir direniş ve patriyarkal düzeni yeniden tesis etme amacı taşıyan bir bağlam ele alındığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında manosferde kullanılan kelimelerin olumlu ya da olumsuzluğunun tamamen kullanılan bağlama göre değiştiği anlaşılmaktadır.

“Does this cancel culture, ruin your life, hyper/woke feminism, toxic social media attack culture exist in the UK?” (Britanya’da bu iptal kültürü, hayatınızı mahvetme kültürü, aşırı/uyanık feminizm, toksik sosyal medya saldırı kültürü var mı?). (@anon5200)- r/SupportForTheAccused

“50 Cent says cancel culture's biggest target is straight men: 'There's no organization' to back up heterosexual males.” (50 Cent, iptal kültürünün en büyük hedefinin heteroseksüel erkekler olduğunu söylüyor: Heteroseksüel erkekleri destekleyen 'hiçbir örgüt yok'). (@excess_inquisitivy)- r/MensRight

Yukarıdaki gibi paylaşımlarda kadınlar tarafından suçlanmış olan erkeklerin “İptal Kültürü”⁶ tarafından ayrıca mağdur edildiği vurgulanmaktadır. Özel olarak r/SupportForTheAccused altında paylaşım yaparak “asılsız cinsel saldırı ithamına” maruz kaldığını belirten erkeklerden hangilerinin gerçekten masum ve mağdur, hangilerinin gerçekten suçlu olduğunu bilmek elbette mümkün değildir, nitekim aynı belirsizlik bu suçlamaları yapan kadınlar için de geçerlidir. Ancak buradaki rahatsız edici nokta -tipik bir yankı odası olarak- kadınların topyekûn iftiracı ve erkeklerinse topyekûn mağdur olduğu şeklinde yaratılmış olan atmosferdir. Bu bulgu, Krendel vd.lerinin (2022, s. 305) kadınların olumsuz özelliklere sahip homojen bir grup olarak sunulduğu şeklindeki tespiti ile uyumludur.

⁶ “İptal Kültürü” (*Cancel Culture*): Kavram, ilerlemeci liberallerin, işyerinde taciz (#MeToo hareketi) gibi “saldırgan söz veya eylemlerle suçlanan hedeflerin [örneğin Epstein] kültürel olarak dışlanmasını sağlamak için toplumsal baskıları kullanarak uyguladıkları kolektif stratejileri” olarak tanımlanmaktadır. Özellikle başlarda tüm çevrelerce bir strateji olarak kabul edilmeden önce, Sağ kanat siyasetçiler ve düşünürler toplumdaki “bu ilerici İptal Kültürünün alternatif bakış açılarını susturduğunu, entelektüel tartışmaları ortadan kaldırdığını” (Norris, 2023, s. 145-146) iddia ederek eleştirmiştir. Manosferde kavram, bu eleştirel perspektiften ele alınmaktadır.

“Wonder Woman's gender pay gap: how feminists lie to create fake female victims.” (Wonder Woman'ın cinsiyete dayalı ücret farkı: Feministler sahte kadın kurbanlar yaratmak için nasıl yalan söylüyor?). (@EricAllonde)- r/MensRight

“Men should work less to close gender paygap.” (Cinsiyetler arası ücret farkını kapatmak için erkeklerin daha az çalışması gerekiyor). (@pokemon_fetish)

“Feminism: it's always rights for women and responsibilities for men.” (Feminizm: Kadınlar için her zaman haklar, erkekler içinse sorumluluklar demektir.). (@EricAllonde)- r/MensRight

“Google finds out its underpaying men while they were trying to pay women more for ‘equity.’” (Google, kadınlara "eşitlik" için daha fazla ödeme yapmaya çalışırken erkeklere düşük ücret ödediğini tespit etti). (@thanoskingdom)- r/MensRight

Gerçek bir sosyo-ekonomik problem olan cinsiyetler arası ücret farkının, feministleri yalancılıkla suçlamada bir araç olarak kullanıldığının örneklerini yukarıda görmek mümkündür. Diğer bir deyişle ya “cinsiyete dayalı ücret eşitsizliği” tamamen -feministlerin kadın mağduriyeti söylemini güçlendirmek adına- geliştirdiği bir mit olarak ele alınmakta ya da cinsiyete dayalı ücret eşitsizliğinin mağdur tarafının erkekler olduğu ileri sürülmektedir. Kadınların daha az ücret aldığı varsayımı kabul edildiğinde bile bu durum erkeklerin daha çok çalışması ya da kadınların daha az ücretli işleri tercih etmesi ile açıklanmaktadır. r/MensRight’da yapılan bu ve benzeri paylaşımların erkek haklarını, kadın haklarıyla sıfır toplamlı bir oyun olarak ele aldığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak cinsiyetler arası bir uzlaşma zemini ve dolayısıyla cinsiyet eşitliğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır. Bu noktada konunun neoliberal bağlamından kopararak sadece kadın karşıtlığı bağlamında ele alınıyor olması küresel sermaye için de avantajlı bir söylem yaratmaktadır.

“Feminazis attack men outside Reforma mall in Mexico City.” (Feminaziler, Mexico City'deki Reforma alışveriş merkezinin dışında erkeklere saldırdı). (@peluzaz)- r/MRActivism

“[Meta]Can we Change the phrase "Femnazi" to "Fempremacist" when referring to extreme feminists?” ([Meta]Aşırı feministlerden bahsederken "Femnazi" ifadesini "Fempremacist"- female supremacist- olarak değiştirebilir miyiz?). (@FFXIV_Machinist)- r/MensRightsMeta

Yukarıdaki örneklerde *Feminazi* kelimesi yardımıyla feminizmin yine ağır bir eleştirisi yapıldığı görülür. 1990’larda radyo programlarıyla ünlü Rush Limbaugh, kadın hakları ve eşitlik için mücadele eden kadınları, aşırı ve baskıcı olarak nitelendirmek için *Feminazi* terimini kullanmıştır (Faludi, 2006). Bu terimin, 2010’ların sonundan itibaren yükselişe geçen ve “*eşitlik politikalarını iptal ederek feminist hareketin temel eksenlerini özelleştirmek ve meşruiyetini ortadan kaldırmak üzere konumlandırılmış*” olan “Cinsiyet İdeolojisi” (*Gender İdeology*) (Puente, Romero, & Maceiras, 2021, s. 54) hareketinin medya söylemlerinde hayata geçirildiği belirtilmektedir. Cannito ve Mercuri (2021, s. 1018-1021) manosferde *Feminazi* gibi terimlerin kullanımının, kadınların erkekleri baskı altına aldığına dair komplo teorileri ile bağlantılı olduğunu tespit etmiştir. Diğer taraftan r/MensRightsMeta’daki paylaşımda *Feminazi* kavramının, Farrell vd.lerinin (2020) subredditlerin yine kendi jargonlarını geliştirdikleri iddiasını örnekleyen bir şekilde, “*Fempremacist*” kavramıyla tanımladıkları yeni bir boyuta taşınarak ele alınması dikkat çekicidir.

“*The most hyper feminist women I’ve ever slept with are the ones that enjoy being degraded and humiliated the most.*” (Şimdiye kadar yattığım en hiper feminist kadınlar, aşağılanmaktan ve küçük düşürülmekten en çok hoşlananlardı). (@RedPill)- r/RedPill

“*#GiveYourMoneyToWomen hashtag on Twitter exposes feminism’s final form: “Give me cash or I’ll call you a misogynist!”* (#GiveYourMoneyToWomen etiketi Twitter’da feminizmin son halini ifşa ediyor: “Bana para verin yoksa sizi kadın düşmanı olarak adlandırırım!”) (@redpillbanana)- r/RedPill

“*Most feminism isnt pro women. its just anti men.*” (Feminizmin çoğu kadın yanlısı değildir. Sadece erkek düşmanıdır). (@Efficient-Football)- r/MensRight

“*The average Woman is Misandrist by Default.*” (Ortalama bir kadın varsayılan olarak erkek düşmanıdır). (@redplanet11)- r/MensRightsMeta

Aiston (2023, s. 14) çalışmasında r/MGTOW topluluğunda (Men Going Their Own Way) feministlerin, “*erkeklerle üstünlük arayan, erkeklere karşı nefreti teşvik eden ve ‘erkeklerin kadınlara göre ayrıcalıklı olduğu’ yanlısı anlatılarını sürdürmek için toplumda erkeklerin dezavantajlı olduğu alanları seçici bir şekilde görmezden gelen kişiler*” olarak tasvir edildiğini ortaya koymuştur. Nitekim manosferde kadın düşmanlığının reaksiyoner

eril kimliğin yapısını pekiştirdiği ileri sürülmektedir (Han & Yin, 2023, s. 1926). Bu bağlamda ele alınabilecek yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, incelenen paylaşımlarda feminizmi ve kadınları açıkça aşağılayan bir tutum söz konusudur. Keza bu gibi paylaşımlar aynı zamanda feminizmin, manipülatif, çifte standartlı, iki yüzlü ve erkek düşmanı olduğu yönündeki güçlü inanışlar ve keskin tonlamalar içermektedir. Bu açıdan manosfer kullanıcılarına göre feminizm, erkeklige dair ne varsa yok etme eğilimindedir ve kadınlar için erkekler, maddi kaynakların bir sömürü aracı olarak konumlandırılmaktadır. Bu söylemlerde dikkat çekici nokta, feminizmin aslında çeşitli fraksiyonları olan bir ideoloji olarak değil de sanki erkek düşmanı tüm kadınların, tek tip fikirlerle ve amaçlarla erkeklere karşı bir araya geldiği Makyavelist bir örgüt şeklinde algılanmasıdır. Bu açıdan aslında manosferdeki bireylerin, feminizmin ne olduğu konusundaki bilinmezliği, olguyu homojenik açıdan basitleştirip pejoratif bir etiketleme ile aşmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Nitekim Aiston (2023, s. 8-11) da manosfer incelemesi çalışmasında feminizmin, genellikle erkeklere karşı nefret taşıyan bir ideoloji olarak gösterildiği ve tüm feministlerin de bu ideolojiyi desteklediği varsayıldığını hatta feminizmin bir tür "erkek nefreti dini" olarak betimlenerek eleştiriye kapalı, dogmatik bir hareket olarak sunulduğunu ortaya koymuştur. Diğer bir deyişle bu paylaşımlarda feminizmin özcül tek bir grup olarak kötülendiği, kadın ve erkek arasında kurgulanan antagonizmacı ilişkinin erkek egemen hak taleplerinin meşrulaştırılmasında kullanıldığı gözlemlenmektedir.

KANIT ANA TEMASI

Araştırmada Rothermel (2023, s. 6) tarafından geliştirilmiş olan kanıt temelli mizojini örnekleriyle karşılaşılmıştır. Bu kapsamda en sık kullanılan kanıt Depp v. Heard davası⁷ sonunda Amber Heard'un kaybetmiş olması yer almaktadır:

“The Naked truth about Johnny Depp case and what the greedy abuser Amber Heard has put him through.” (Johnny Depp davası ve açgözlü tacizci

⁷ Depp v. Heard davası, aktör Johnny Depp ve aktris Amber Heard arasında 2018'de yayımlanan bir Washington Post makalesi nedeniyle açılan bir iftira davasıdır. Depp, Heard'un kendisini ev içi şiddet mağduru olarak tanımladığı makalenin kendisinin itibarına zarar verdiği iddia etti. 2022'de görülen davada, jüri Depp'in lehine karar vermiş ve Heard'un Depp'e 10 milyon dolar tazminat ödemesine hükmetmiştir. Heard ise Depp'ten 2 milyon dolar tazminat kazanmıştır.

Amber Heard'un ona yaşattıkları hakkında çıplak gerçek). (@reereen)-
r/SupportForTheAccused

“I'm glad that abused men are finally being taken seriously after the Johnny Depp x Amber Heard fiasco.” (Johnny Depp ve Amber Heard fiyaskosundan sonra tacize uğrayan erkeklerin sonunda ciddiye alınmaya başlanmasından memnunum). (@rodrigofernandez4477)- r/MRActivism

Yukarıdaki örnek paylaşımlarda Depp v. Heard davasının sonucu, erkeklere yapılan suçlamaların asılsız olduğu söylemini güçlendirecek şekilde kanıt olarak sunulduğu görülmektedir. Ayrıca Depp'i saldırı ile suçlayan ve dava sonunda haksız bulunan Heard'ün itibarsızlaşmasından da yararlandığı anlaşılmaktadır. Amber Heard'ün şahsında kişileştirilen durum, saldırı suçlamasında bulunan tüm kadınların haksız, suçlamalarının da asılsız olduğuna dair bir simgesellik içermektedir.

“Swedish man acquitted of rape charges thanks to audio recording, woman sentenced for false accusation.” (İsveçli adam ses kaydı sayesinde tecavüz suçlamasından beraat etti, kadın asılsız suçlamadan mahkûm edildi). (@ovonbom)- r/RedPill

Yukarıdaki alıntıda ise iftira olduğu ispatlanmış ve iftira atan kadının da hapse atılmış oldu bir örnek gösterilerek kanıt temelli mizojiniye başvurulduğu görülmektedir. Bununla beraber habere dair ne bir isim ne de başka somut hiçbir bilginin verilmemesi ve olayın İngilizce konuşulmayan bir yerde geçtiği iddiası, içeriğin “kanıt” niteliğini zayıflatsa da subredditteki ve dolayısıyla manosferdeki toplamdaki söyleme katkısı noktasında paylaşım, işlevini görmeye devam eder.

ERKEĞE YÖNELİK ASILSIZ SUÇLAMALAR ANA TEMASI

Han ve Yin (2023, s. 1936) manosferin, “erkekliğin kuşatma altında” olduğu iddiasından hareketle “kurbanlaştırma anlatılarının” (*victimization narratives*) ifade edilmesi ve yaygınlaştırılmasının bir aracı olduğunu belirtir. Bu bağlamda incelenen subredditlerde sıklıkla başvuru temalardan birinin de erkeklere yönelik ithamların asılsız olduğu ve bu nedenle de pek çok açıdan mağdur edildikleri anlatısına dayandığı görülmektedir.

“When believing all women leads to evil.” (Tüm kadınlara inanmak kötülüğe yol açar). (@AntiAbleism)- r/SupportForTheAccused

“Woman hits herself to 'frame husband for domestic violence' / Believe All Women?” (Kadın, 'kocasını aile içi şiddetten sorumlu tutmak' için kendini dövdü | Tüm Kadınlara İnanır mısınız?). (@These-Three-Buffalo)-r/SupportForTheAccused

Genel hatlarıyla paylaşımlarda, kadınlara yönelik bir aşağılama, onların ve özellikle feminist olanlarının temelde manipülatif ikinci sınıf yaratıklar olduğu tonu hakimdir. Bu bakış açısı erkekleri cinsel saldırıyla suçlayan kadın cinsiyetinin bir bütün olarak güvenilmez olduğu ve erkeklerin her durumda mağdur ve haklı olduğuna dair argümanların güçlendirilmesine hizmet eder.

“Three Years out from the worst days of my life and I'm still afraid of being seen by people who believed the false accusations. I'm trying so hard to move on.” (Hayatımın en kötü günlerinden üç yıl geçti ve hala asılsız suçlamalara inanan insanlar tarafından görülmekten korkuyorum. Devam etmek için çok çabalıyorum). (@awayt6386)- r/SupportForTheAccused

“Hard time trying to clean my name when searching it on Google.” (Google'da ismimi ararken temizlemeye çalışırken zor zamanlar geçiriyorum). (@Eve_Th_All_R)- r/SupportForTheAccused

“Accused, Ashamed, Can't move on, need support.” (Suçlandım, Utandım, Devam edemiyorum, Desteğe ihtiyacım var). (@supportfortheaccused)

“I was accused of rape in college. The girl admitted to lying about it, but I still got in trouble. I Wanted to kill myself.” (Üniversitede tecavüzle suçlandım. Kız bunun hakkında yalan söylediğini itiraf etti ama yine de başım derde girdi. Kendimi öldürmek istedim). (@ youngthugisyourmom)-r/SupportForTheAccused

Yukarıdaki örnekler asılsız suçlamaya maruz kalan erkekleri destekleyen r/SupportForTheAccused paylaşımları arasından alınmıştır. r/SupportForTheAccused altında yer alan tüm cinsel saldırı ya da taciz itham ifadelerinin, *“asılsız, sahte, yanlış bir şekilde, hilekarlıkla, yalanla”* vb. anlamlara gelen *“falsely”* ifadesi ile kullanıldığı görülür. Bu paylaşımlar subredditin hukuki ve psikolojik destek amacıyla da kullanıldığını göstermektedir.

Bu örnekler erkeklerin gerçekten suçsuz olduğu durumlarda karşılaşılabileceği sorunlar hakkında fikir vermekle beraber bu paylaşımların yankı odası niteliğinde olan bir ortamda yapıyor olması onların

inandırıcılığını sorgulatmaktadır. Burada bahsi geçen kişilerin gerçekten mi suçlandığı yoksa iftiraya mı uğradığı sorusunun cevabından bağımsız olarak ele alınan sorunlar kanun yapıcılar tarafından göz önüne alınması gereken önemli hususlardır. Bu konuların feminist araştırmacılar tarafından da dikkate alınması gerçekten mağdur edilmiş erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği fikrine kazandırılması için önemlidir. Nitekim paylaşımlarda belirgin bir mağduriyet dikkat çekmektedir. Bu paylaşımlar tek başlarına anti-feminist bir duruş sergilemese de bu mizojiniye kayan diğer bazı paylaşımları empati dolayımıyla meşrulaştırıcı bir fonksiyon görmektedir.

KOMPLO TEORİLERİ ANA TEMASI

Sugiura'ya (2021, s. 25) göre “aşırı sağ komplo teorilerinin manosfer topluluklarının algılarına nüfuz ettiği ve anti-feminist söylemlerle iç içe geçtiği” görülmektedir. Üstelik manosferdeki *Inceller* gibi bazı toplulukların, komplo teorilerini fiziksel şiddeti meşrulaştırmak için kullandığı da (Zimmerman, 2023, s. 117-121) ileri sürülmektedir. İncelenen subredditlerdeki komplo teorilerinin içeriğinin #MeToo hareketinden, subredditlerin feministler tarafından yönetimine kadar çeşitlendiği tespit edilmiştir. Bununla beraber komplo teorilerinden ilginç olanlardan biri patriyarkanın bir komplo teorisi olarak ele alındığı aşağıdaki örnektir:

“Patriarchy conspiracy theory and feminism version of patriarchy debunked in 30 seconds - more debunk clips in comments - often used by privileged, rich, middle class, PHD, white women to distance themselves from the system they are themselves part of by claiming it doesnt apply to them!” (Patriyarka komplo teorisi ve patriyarkanın feminizm versiyonu 30 saniyede çürütülüyor- daha fazla çürütme videosu yorumlarda- genellikle ayrıcalıklı, zengin, orta sınıf, doktoralı, beyaz kadınlar tarafından kendilerinin de parçası olduğu sistemden uzaklaştırmak için bu sistemin kendileri için geçerli olmadığını iddia ederek kullanılır!). (@mhandanna)-r/Egalitarianism

“If someone tells you we live in a patriarchy, they are lying.” (Eğer biri size patriyarka bir toplumda yaşadığımızı söylerse, yalan söylüyordur). (@gregathon_1)- r/Egalitarianism

Manosferin erkeklerin sorunlarını ele alırken gösterdiği sosyo-ekonomik ve neoliberal bağlam yetersizliği göz önüne alındığında patriyarkanın da bu

mücadeleler için feministler tarafından uydurulmuş bir komplo teorisi olarak değerlendirilmesi şaşırtıcı değildir. Nitekim bu çalışmanın giriş bölümünde özetlendiği üzere 80’lerde anti-feminist erkek hakları aktivistleri (MRA) “*cinsiyetlerin ezilmesini yapısal veya politik bir sorun olarak görmek yerine, ezilmelerinin feminist bir komplonun sonucu olduğunu, (...) erkek üstünlüğü anlatısının bir yanılsama olduğunu ve kadınların güçlendirilmesinin çok ileri gittiğini, bunun da erkeklerin ikinci sınıf statüye sahip olmasına yol açtığını*” (Zimmerman, 2023, s. 113) savunmaya başlamaları daha en başta manoferi geliştiren düşünce yapısında bu komplocu bakış açısının yer aldığını göstermektedir.

“*Suggestions for locking down toxic feminist and troll behaviour.*” (Zehirli feminist ve trol davranışlarını engellemeye yönelik öneriler). (@mensrightsmeta)- r/MensRightsMeta

“*The End Game Of Feminism Total Control Of The Internet.*” (Feminizmin Son Oyunu İnternetin Tam Kontrolü). (@redplanet11)- r/MensRightsMeta

“*Is the r/MensRights run by feminist?*” (r/MensRights feministler tarafından mı yönetiliyor?). (@majikso)- r/MensRightsMeta

Yukarıdaki gibi paylaşımlarda manofeser subredditlerinin kullanıcı ve paylaşımları bloke edilmesinin, yine grubun feministler tarafından yönetildiğine dair bir komplo teorisiyle açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir.

“*More than 75% of Americans Think Women Are Making False #MeToo Claims.*” (Amerikalıların %75’inden fazlası kadınların #MeToo iddialarında bulunduğunu düşünüyor). (@TheAndredal)- r/MensRight

Dickel ve Evolvi (2023, s. 1401-2) de manofeser topluluklarının, cinsel tacize karşı duran #MeToo hareketini önemsizleştirmek için bunun, erkeklere yönelik bir komplo olduğuna dair mağduriyet söylemlerini ve mizojini içeren dili kullandığını ortaya koymuştur. Alıntılanan örnekte de hiçbir veri, belge, kaynak kullanılmadan yapılan bir oransal paylaşım yoluyla kanıt temelli mizojinin taklit edildiği bir durum söz konusudur. Yine asılsız suçlama teması altında da değerlendirilebilecek bu örnek manofeserin yankı odası olarak sözde bilgilerin paylaşımına nasıl kaynaklık ettiğine bir delil niteliğindedir. Diğer taraftan paylaşımda #MeToo hareketinin “sözde mağdur” olarak değerlendirilen kadınlar tarafından geliştirilmiş bir komplo teorisi şeklinde görüldüğü anlaşılmaktadır.

ERKEKLERE YÖNELİK NEGATİF AYRIMCILIK ANA TEMASI

Erkeğe Yönelik Asılsız Suçlamalar Ana Teması altında anlatıldığı üzere manosferde yaygın olarak “kurbanlaştırma anlatılarının” yer aldığı görülmektedir. Mağduriyet söylemi sadece asılsız suçlamalarda değil genel olarak kamu ve özel kurum ve kuruluşlarında alınan karar ve eylemlerle ilgili olarak da ortaya çıkmaktadır.

“We live in a society of male exploitation. Men pay the large majority of the taxes, yet they live shorter, more precarious lives, are less likely to be educated, etc.” (Erkek sömürsünün olduğu bir toplumda yaşıyoruz. Erkekler vergilerin büyük çoğunluğunu ödüyor, ancak daha kısa, daha güvencesiz hayatlar yaşıyorlar, eğitilmiş olma olasılıkları daha düşük, vb.). (@RazorbladeKandyfan)- r/Egalitarianism

“The law is not on your side as the accused.” (Sanık olarak kanun sizin yanınızda değil). (@anon5200)- r/SupportForTheAccused

“Australian woman jailed for false rape accusation. Her victim did 4.5 months jail and legal fight cost him \$680k. Victim’s father cites ‘anti male bias’ in the courts and I can’t disagree.” (Avustralyalı kadın asılsız tecavüz suçlaması nedeniyle hapse atıldı. Mağduru 4,5 ay hapis yattı ve hukuki mücadelesi ona 680 bin dolara mal oldu. Mağdurun babası mahkemelerde "erkek karşıtı önyargı" olduğunu söylüyor ve ben de buna katılmazlık edemiyorum). (@EricAllonde)- r/MensRight

Hansson vd.leri (2024) tarafından gerçekleştirilen manosfer incelemesinde de erkeklerin, kadınların ekonomik ve sosyal ilerlemesinin mağduru olarak gösterildiği anti-feminist temalara rastlanmıştır. Alıntılanan örneklerde de erkeklerin ekonomik ve hukuk açısından dezavantajlı hale geldiği üzerinden bir söylem paylaşılmaktadır. Dikkat edilirse asılsız suçlamaya uğradığı iddia edilen erkek her seferinde “mağdur” (*victim*) kelimesiyle anılmaktadır.

“In the U.S., there are twice as many women over the age of 85 than men, but no ‘men’s health’ programs.” (ABD’de 85 yaş üstü kadın sayısı erkeklerin iki katı olmasına rağmen 'erkek sağlığı' programı bulunmuyor). (@chainsawx72)- r/MensRight

“Scotland’s new gender quota law directly discriminates against men. It requires at least 50% women, but not 50% men. Men have no protection.” (İskoçya’nın yeni cinsiyet kotası yasası doğrudan erkeklere karşı ayrımcılık

yapıyor. En az %50 kadın, ancak %50 erkek değil. Erkeklerin hiçbir koruması yok). (@SharpGalaxy)- r/MensRight

“Australian man tries to access legal services for his son, who is a victim of domestic violence, but is turned away because ‘the lawyers only see women’. (Avustralyalı adam, aile içi şiddet mağduru oğlu için hukuki hizmetlere ulaşmaya çalışıyor ancak "avukatların sadece kadınlarla görüştüğü" gerekçesiyle talebi reddediliyor). (@EricAllonde)- r/MensRight

“In France its ILLEGAL to make a DNA test by father. If you try to make a DNA test secretly you will face a year in prison and a 15,000 € fine. So you stay the legal father even if the wife cheated.” (Fransa'da babanın DNA testi yaptırması YASADİŞİDİR. Gizlice DNA testi yaptırmaya çalışırsanız bir yıl hapis ve 15.000 € para cezasıyla karşı karşıya kalırsınız. Yani karınız aldatmış olsa bile yasal baba olarak kalırsınız). (@JohnPerera)- r/MensRight

“Extreme anti-male bias in schools and feminist teachers adding up.” (Okullarda aşırı erkek düşmanı önyargı ve feminist öğretmenler artıyor). (@mhandanna)- r/MensRight

Bu paylaşımlarda ise dünyanın farklı ülkelerinden uygulama örnekleri ile hukuk ve sağlık sisteminin kadınlara uyguladığı pozitif ayrımcılıkla nasıl erkek karşıtı hale geldiği tartışılmaktadır. Diğer yandan erkeklere karşı önyargılı olma durumunun okullarda da arttığı belirtilirken feminist öğretmenlerin aslında bunun doğrudan sebebi olarak gösterildiği anlaşılmaktadır. Bu konuların özel olarak r/MensRight kapsamında daha çok tartışıldığı gözlemlenmektedir.

“Urge the Government: Respect the Civil Rights of Men and Boys to Equal Access to Healthcare.” (Hükümete Çağrı: Erkeklerin ve Oğlan Çocuklarının Sağlık Hizmetlerine Eşit Erişimine İlişkin Sivil Haklarına Saygı Gösterin). (@DougDante)- r/MRActivism

“Ask the Swedish Equality Ombudsman to stop gender discrimination harming male victims of domestic violence and favoring their female abusers.” (İsveç Eşitlik Ombudsmanından, ev içi şiddet mağduru erkekleri hedef alan ve kadın tacizcileri kayıran cinsiyet ayrımcılığını durdurmasını isteyin) (@DougDante)- r/MRActivism

r/MRActivism'den alınan örneklerde sistemde dezavantajlı konuma düşürüldüğü ifade edilen erkekler ve onların hakları için harekete geçmeye

yönelik çağrılar yer almaktadır. Öyle ki Reddit'in, bu eylem biçiminin İngilizcenin anadil olmadığı ve hatta İsveç gibi kadın erkek eşitliğinin dünyanın en üst seviyelerinde yaşandığı bölgelerinde bile tutundurulmasında bile kullanıldığı anlaşılmaktadır.

“Jury rules against dad trying to save his 7-year-old from gender ‘transition’.” (Jüri, 7 yaşındaki çocuğunu cinsiyet 'geçişinden' kurtarmaya çalışan babaya karşı karar verdi). (@redpillschool)- r/RedPill

r/RedPill'den alınan bu paylaşımda, yargının babalıkla ilgili verdiği kararlar, geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarının korunması ve erkeklerin bu uğurda cezalandırıldıkları bağlamında ele alındığı bir örnek görülmektedir. Bu ifadeler erkeklerin mağduriyetlerini dile getirirken konuyu tek taraflı ele alıp yine yankı odası olarak işlediğini göstermektedir.

“A Facebook page for fathers who have committed suicide due to their horrific treatment in family court. God Rest Their Souls.” (Aile mahkemesinde gördükleri korkunç muamele nedeniyle intihar eden babalar için bir Facebook sayfası. Tanrı Ruhlarını Dinlendirsin). (@pineapplelilly).- r/Egalitarianism

“Still End Child Support Program Fraud, Misandry, and Racketeering Harming Children and Fathers” (Çocuk Desteği Programı Dolandırıcılığı, Erkek Düşmanlığı ve Çocuklara ve Babalara Zarar Veren Gaspçılık Son Bulsun). (@DougDante)- r/MRActivism

“Protect children: allow equal access to Daddy.” (Çocukları koruyun: Babaya eşit erişime izin verin). (@anon3847837)- r/MRActivism

Cannito & Mercuri (2021, s. 1011-2) çalışmalarında baba hakları söyleminin, çoğunlukla “baba” kimliğinin çocukların hayatında temel bir hak olarak kullanıldığını ancak bu söylemin kadınları hedef alan nefret söylemleri ve erkek egemenliğini savunan fikirlerle birleştiğini ortaya koymuştur. Yukarıdaki gibi paylaşımlarda da açıkça gözlemlenen bu olgu babalığın, anneliğe göre hukuk gözünde yeterince doğal bir hak olarak tanınmadığı yönündeki iddiaya dayanmaktadır.

“Remember, in Florida there are still no domestic violence shelters for men.” (Unutmayın, Florida'da hala erkekler için aile içi şiddet sığınma evleri yok). (@Egalitarianwhistle)- r/Egalitarianism

“Male rape in America: A new study reveals that men are sexually assaulted almost as often as women.” (Amerika'da erkek tecavüzü: Yeni bir araştırma,

erkeklerin kadınlara neredeyse eşit sıklıkta cinsel saldırıya uğradığını ortaya koyuyor). (@5th_Law_of_Robotics)- r/Egalitarianism

“Ask the Department of Justice to protect boys who are raped and sexually assaulted by women in juvenile halls.” (Adalet Bakanlığı'ndan, çocuk cezaevlerinde kadınlar tarafından tecavüze uğrayan ve cinsel saldırıya uğrayan erkek çocuklarını korumasını isteyin). (@DougDante)- r/MRActivism

“Please take ONE MINUTE to sign a petition to introduce a national strategy on Intimate Violence Against Men & Boys (This is not one of those useless social media campaigns, its a proper strategy from the men and boys coalition and with backing from politicians, professors, lawyers, etc).” (Lütfen Erkeklerle ve Erkek Çocuklarına Yönelik Yakın Şiddete karşı ulusal bir strateji sunmak için bir dilekçeyi imzalamak üzere BİR DAKİKA ayırın -Bu, işe yaramaz sosyal medya kampanyalarından biri değil, erkekler ve erkek çocukları koalisyonunun uygun bir stratejisi ve politikacılar, profesörler, avukatlar vb. tarafından destekleniyor). (@ignaciocordoba44)- r/MRActivism

r/MRActivism paylaşımlarının erkeklere yönelik ayrımcılık konusunu işlerken konuyu eyleme geçme noktasında ele aldığı görülmektedir. Yukarıdaki paylaşımlarda ev içi şiddet mağduru olan erkeklerin çözüm yollarının bulunmadığı ve Feministlerin bu konudaki tüm kaynakları kadınlar için kontrol ettiği yönünde eleştirileri dikkat çekmektedir.

“Discrimination against men in media representation in India.”(Hindistan'da medya temsilinde erkeklere karşı ayrımcılık). (@OkLetterhead10)- r/Egalitarianism

“Thank you to the BBC for showing the double standard to 3,5 Million people”. (3,5 milyon insana uyguladığı çifte standardı gösteren BBC'ye teşekkürler). (@Llamato2)- r/Egalitarianism

“Misandry in the media” (Medyada erkek düşmanlığı). (@OkLetterhead10)- r/Egalitarianism

“Media has no issues shaming men publically.” (Medyanın erkekleri alenen utandırma konusunda bir sorunu yok). (@TheAndredal)- r/MensRight

“Anti-Men Media Machine strikes again.” (Anti-Erkek Medya Makinesi yine sahnede). (@cryobabe)- r/MensRight

“The feminist victims fund is getting some mainstream media.” (Feminist kurbanlar fonu ana akım medyada yer almaya başladı). (@SpawnQuixote)-r/MensRightsMeta

İncelenen subredditlerde (geleneksel) medyanın da eleştirilerden payını aldığı görülmektedir. Nitekim yukarıdaki örneklerde medya, erkeklere karşı ve kadınlardan yana tavır aldığı ve bu açıdan çifte standart uyguladığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Bu eleştiri bazı durumlarda erkek düşmanlığı ile itham edecek boyuta erişebilmektedir. Bu ayrımcılık temasının *Erkeğe Yönelik Asılsız Suçlama Ana Teması* ile beraber işlendiği örnekler de görülmüştür:

“False rape accusations take yet another life – national media silent.” (Asılsız tecavüz suçlamaları bir can daha aldı – ulusal medya sessiz). (@JohnKimble111)- r/Egalitarianism

“The BBC has never reported a single suicide caused by false rape allegations.” (BBC, asılsız tecavüz iddiaları nedeniyle meydana gelen tek bir intihar vakasını bile bildirmedir). (@JohnKimble111)- r/Egalitarianism

Medyanın, erkeklere düşmanca yaklaştığı, kadınların cinsel saldırıya yönelik suçlamalarında açıkça ön yargılı bir şekilde kadından yana taraf olduğu ve bunların erkekleri intihara yönlendirdiği şeklinde ifadeler yer verilmektedir. Öte yandan kadınların erkeklere yönelik cinsel saldırı eylemlerinin cezasız kalmasının sorumluları olarak başta feministler, medya ve hükümetin tutumu gösterilmektedir. Grubun durduğu noktada ortada bir cinsiyet eşitsizliği vardır. Ancak bu, erkeklerin aleyhine bir eşitsizlik olarak okunmaktadır.

“How the media reports female child rapists.” (Medya kadın çocuk-tecavüzcülerini nasıl aktarıyor?). (@mensright)- r/MensRight

“Woman gets pregnant by 13 year old student. Media calls it being “romantically involved.” (Kadın 13 yaşındaki öğrenciden hamile kalıyor. Medya buna "romantik ilişki" diyor). (@HeForeverBleeds)- r/MensRight

Marwick ve Kaplan (2018) manosfer üyelerinin, çevrimiçi taciz ve mizojiniyi erkek nefreti terimiyle meşrulaştırdıklarını ve bunların da aşırı sağ beyaz milliyetçi ideolojilerle bağlantılı olduklarını göstermiştir. Alıntılanan örneklerde de cinsel saldırıda bulunduranın kadın olması durumunda medyanın çifte standartlı davrandığına dair bir alt tema işlendiği gözlemlenmektedir. Bu açıdan mağduriyet, erkek egemen saldırgan tavrın

en sık başvurulmuş meşrulaştırma aracı olarak ön plana çıkmaktadır. Medya eleştirisine ayrılan bu tema altında genel hatlarıyla medyanın, kadınları kayırdığı, erkekleri ise “acımazsızca” eleştirip suçladığı şeklinde bir söylem yer alırken aslında erkeklerin -bu sefer medya eliyle- mağdur edildiği ifade edilmektedir.

TARTIŞMA

Manosfer, çeşitli erişim sayfaları, forumlar ve sosyal medya sayfalarını kapsayan kültürel bir fenomen olarak kabul edilirken “*dijital cinsiyet siyasetini giderek daha fazla kutuplaştıran, zehirleyen ve depolitize eden*” (Ging, 2019, s. 50) yapısıyla toplumsal cinsiyet eşitliği açısından incelenmeye değer bir karşıt-kültür birikimini içermektedir. Bununla birlikte manosferin tek bir site ya da bir sitedeki bir sayfadan ibaret olmaması, onu oluşturan kültürel bileşenlerin dünya çapında homojen olmayan bir üretim ve birikim süreci içinde olmasına yol açar. Reddit, bu birikimin kapsamlı bir haritasını çıkarmak açısından, uluslararası dil İngilizce ortak alanında, İsveç’ten Amerika’ya yapılan paylaşımlar incelemeye değer bir kaynaktır. Bu çalışmada da Reddit’te en erkek hakları aktivist grubu olan r/MensRight paylaşımlarından yola çıkılarak Kartopu örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 6 farklı subreddit paylaşımları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Genel olarak bakıldığında söz konusu subredditlerin arasında, sık kullanmayı tercih ettikleri temalar ve kelimeler açısından belirgin bir farklılık görülmüştür. Bu farklılıklar, çalışmada ek olarak sunulmuş olan subredditlere özgü kelime bulutlarında daha net bir şekilde gözlemlenmektedir. Bu ayırım, her bir subredditin başlığı ve onunla uyumlu içerik doğrultusunda ortaya çıkmaktadır.

Bu subredditlerden r/TheRedPill’de cinsiyet dinamikleri, ilişkiler, kadınların algılanan rolleri ve stratejiler üzerine tartışmalar yer almaktadır. Ayrıca topluluğun söylemlerinde Chad isminde kişileştirilen alfa erkeği ile hegemonik erkekliğin idealize edilişi dikkati çeken noktalardan biridir. r/Egalitarianism subreddit söylemlerinde açık bir kadın düşmanlığı gözlemlenmemekle beraber net bir ant-feminist duruş sergilendiği, deyim yerindeyse toplumda cinsiyete dair bozuk giden her şeyin feministlerin kabahatleri olduğu şeklinde bir ton benimsendiği anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle gruba göre, kadınların, geleneksel kadınlık rollerine karşı bir asrı

geçen mücadeleleri sonucundaki kazanımları, bu grup üyeleri için yanlış giden her şeyin sorumlusudur. r/SupportForTheAccused paylaşımları, başlığı ile uyumlu olarak cinsel taciz ya da saldırıyla itham edilmiş erkeklerin, bu suçlamaların asılsız ve haksız yere yapıldığına odaklanmaktadır. Subredditte bir yandan asılsız olduğunu iddia ettikleri suçlamalardan kaynaklı mağduriyetler açıklanırken diğer yandan da psikolojik ve hukuki destek arayışlarına yer verilmektedir. r/MensRights paylaşımlarındaysa feminist ideolojilere karşı eleştiriler ve erkek haklarına dair farkındalık artırıcı içerikler yer aldığı görülmektedir. r/MRActivism kapsamında asılsız olduğu iddia edilen suçlamalar, toplumun çeşitli kurumlarından erkeklere karşı uygulandığı iddia edilen sistematik ayrımcılık ve ön yargılar sıkça ele alınmıştır. Diğer taraftan erkeklerin buralardaki mağduriyetleriyle ilgili eyleme geçme çağrılarının yoğunluğunun, bu subredditi diğerlerinden ayıran en önemli fark olduğu gözlemlenmiştir. Bu çerçevede ele alınan başlıca konular, cinsel saldırı mağduru erkekler, nafaka, babalık hakları, sünnet ve zorunlu askerlik hizmeti gelmektedir. r/MensRightsMeta’da ise subredditin amaçları, yapısı ve işlevi üzerine organizasyonel tartışmalar dikkati çekmektedir. Bu anlamda r/MRActivism paylaşımları daha somut eyleme yönelik siyasal talepleri ifade ederken; r/MensRightsMeta’daki paylaşımların topluluk analizine ve subredditin feministler tarafından kontrolü üzerinden komplo teorilerine odaklandığı görülmektedir.

Ancak bu subredditlerde ortak bir bakış açısına dayanan temaların da bulunduğu görülmüştür. Bu temaların kaynağında manosferin geleneksel ve hegemonik erkekliği önceliklendiren, kadınların kazanımlarının erkeklerin kaybı olarak değerlendiren, cinsiyet ilişkilerini sıfır toplamlı bir oyun olarak gören, erkekleri sıklıkla toplumsal değişimlerin kurbanı olarak gösteren bakış açısı yer almaktadır.

Diğer bir deyişle bu subredditler kendi içlerinde farklı konulara odaklansalar da ortak payda olarak manosferin altında yer almalarını sağlayan şey, açıkça kadın-erkek eşitliğini reddeden, mizojini içeren, şiddet, taciz ve tecavüz gibi suçları meşrulaştırmaya çalışan ve kendilerinin farklı alanlarda gerilemesini kadınların yükselişine bağlayan bir mağduriyet algısı üzerine şekillenmiş yapısıdır. Manosfer toplulukları, temelde çıkış noktaları farklı olmakla beraber, aynı anti-feminist duruşun farklı yanlarını ele almakta ve geleneksel cinsiyet kodlarını dijital ortama taşıyarak kamusal ve özel niteliklere sahip sosyal haklar ve eşitlik açısından atavistik değerlerle yüklü dijital bir patriyarka oluşturma motivasyonu içermektedir. Manosferin

Reddit'te ortaya çıkan bu perspektifi, feminist hareketlere ve politikalara karşı ortak bir muhalefeti yansıtırken cinsiyet eşitsizliği ve kadınlara yönelik şiddetle ilgili daha geniş ölçekli toplumsal sorunlara katkıda bulunur. Öte yandan patriyarka olgusunun kimi zaman feministlerin bir komplosu kimi zaman da ideal toplumsal düzen olarak ele alınması gibi pek çok kavram konusunda tutarlı bir bakış açısı da mevcut değildir.

Reddit'teki bu gruplardaki cinsiyetçi söylemlere yönelik gösterilen hoşgörünün ötesinde bu söylemlerin savunuculuğuna soyunan tutumlar, gruplar arasında ortak bir zemin geliştirmektedir. Bu zemin üzerinde kadınlar cinsel bağlamda nesneleştirilmekte, kadınların mağdur olduğu taciz ve şiddet gibi olaylar ise asılsız birer suçlama olarak önemsizleştirilmektedir. Örneğin tecavüz konusunun, erkeklerin haksız yere suçlandığı veya kadınların erkeklere tecavüz ettiği durumlar üzerinden ele alındığı görülmektedir. Her iki durum da erkekleri feministler karşısında mağdur pozisyonuna yerleştirmektedir. Böylece incelenen subredditlerde erkeklerin hem asılsız cinsel saldırı suçlamalarıyla hem de kadınlar tarafından gerçekleştirilen cinsel saldırılarla, toplamda iki ayrı durumda mağdur olduğu, ancak başta feminizm ve medya olmak üzere toplumsal algının, bu mağduriyeti görmezden geldiği üzerine odaklanmaktadır. Bu sırada kullanılan eksik ve tek taraflı anlatı ise manosferin yankı odası niteliğine örneklemektedir.

SONUÇ

Çalışmada manosferin Beauvoir'a atıfla kadınları ikinci bir cinsiyet olarak dijital kamusal alanda yer almalarına karşı çıkan ve geleneksel cinsiyet rollerine katı bir şekilde bağlı olan anti-feminist bir duruş sergilediği bir kez daha net bir şekilde ortaya konmuştur. Subredditlerin birer yankı odası olarak işleyişleri, alternatif görüşlerin hiç olmadığı ya da son derece zayıf kaldığı bir durum yaratır. Böylece, aslında radikal olan bu görüşler, bu platformdaki çoğunluğun fikri olarak “normalleşir”. Krendel vd.leri (2022, s. 314), ‘ana-akımlaşma’ olarak tanımladıkları bu sürece karşı, radikalın sıradanlaşmasının içerdiği tehditler konusunda uyarılmaktadır. Nitekim manosfer, yarattığı bu yeni normal ile “mağduriyetlere karşı bir haklı isyan inancıyla” üyelerini gerçek hayattaki sözlü ve fiziksel şiddete motive etme riski taşımaktadır. Reddit, manosferin kaynağı olarak bir yandan bireysel düzeyde hegemonik erkek kimliğini yeniden inşa etmeye çalışırken diğer yandan da kadınların toplumsal rollerini küçümseyen veya dışlayan bir dil

kullanarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini normalleştiren; doğrudan siyasal partilerin ya da seçimlerin ötesinde, toplumsal normları ve değerleri geleneksel olarak yeniden kurgulayan metapolitik bir etki yaratma potansiyeli barındırmaktadır.

Öte yandan bu çalışma, anti-feminist erkeklerin durduğu bir noktadan perspektif sağlarken asılsız suçlama gibi münferit durumlarda kadın haklarının ve kadınlara yönelik pozitif ayrımcılığın istismar edilmesinin, bir bütün olarak toplumsal cinsiyet eşitliğine, feminist eylem ve politikalara nasıl zarar verdiğine dair bir anlayış geliştirmiştir. Bu bağlamda çalışma, Amber Heard’un Johnny Depp karşısında kaybettiği davanın, bu türden dava açan tüm kadınların *para uğruna nasıl iftiracı ve manipülatif olabileceğine* dair kanıt olarak sunulması gibi “kanıt temelli mizojini” (Rothermel, 2023, s. 6) tekniğine sıklıkla başvuran manofere söylemlerin kadın karşıtı pozisyonlarını nasıl haklılaştırarak normalleştirdiğini de ortaya koymuştur. Diğer bir deyişle asılsız suçlama sonucu kaybedilen davayla gerçekten mağdur durumdaki kadınların ve genel olarak feminist söylemin gücü de zayıflamaktadır. Manofere kaynaklık eden gruplar, bu tip örnekleri *cimbızla* seçip bir araya getirerek asılsız suçlamaların istisna değil de kural haline geldiğine dair bir atmosfer yaratmaktadır. Bu açıdan Reddit, mağdur erkeklığe dair söylemi kullanarak etkin ve yaygın güç sahibi manofere yaratmada gerekli alt yapıyı sağlayan bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte çizilen ideal erkek formu olarak “ahlak, erdem ve akıldan yalıtılmış stoacı alfa erkeklik” ile cinsiyetler arası iletişim ve uzlaşmanın yolu da kapatılmaktadır.

Özetle bu topluluklar, cinsel taciz ve saldırıdan nafakaya, toplumun her alanında olduğu ileri sürülen bir mağduriyet söylemi yardımıyla sosyal ağlarda erkek tahakkümünü pekiştirmeye çalışmaktadır. Bu durumun, manofere Han ve Yin (2023, s. 1936) deyişimiyle “*radarın altında kaldığı*” Türkiye’de de olduğu arada çıkan haberlerden gözlemlenebilir bir olgudur. Toplumsal cinsiyet eşitliği kaygısı olan kurum ve kuruluşların buradaki söylem ve talepleri dikkate alması elbette önemlidir ancak bunu yaparken bu platformların birer yankı odası olduğunu gözden kaçırmaması ve aynı derecede karşıt argümanları da göz önünde bulundurması gerekmektedir. Nitekim zaten Sağ görüşlü partilerin yoğunluklu olarak iktidarda olduğu Türkiye gibi ülkelerde bu tip eril tahakkümcü söylemlerin kendine siyasal destek bulması her zaman için daha olasıdır.

Son olarak çalışma, sadece metin verilerine odaklanmıştır. İleride yapılacak özellikle Türkçe manosfer incelemesi çalışmalarında topluluklarının görsel, sesli veya video gönderilerinin göstergebilim yöntemiyle incelenmesi daha ayrıntılı ve hatta Türkiye'ye özgü bir bağlamın ortaya çıkartılmasını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Aiston, J. (2023). ‘Vicious, vitriolic, hateful and hypocritical’: the representation of feminism within the manosphere. *Critical Discourse Studies*, 1-18.
- Akalın, A. (2024). Red Pill Hareketi ile Woke Kültürü Arasında Bir Köprü Olarak ‘Oneitis’ Kavramı. *Kültür ve İletişim*, 27(53), 7-23.
- Bazzano, M. (2022). Everybody wants to be a manager: On masculinity, microfascism and the manosphere. *European Journal of Psychotherapy & Counselling*, 173-186.
- Bell, D. P. (2023). “Pick-Me” Black women: tactical patriarchal femininity in the Black manosphere. *Feminist Media Studies*, 1-19.
- Botto, M., & Gottzén, L. (2023). Swallowing and spitting out the red pill: young men, vulnerability, and radicalization pathways in the manosphere. *Journal of Gender Studies*, 1-13.
- Bratich, J. Z. (2024). Patriarchal pacts in the neo-archaic manosphere: warband brotherhoods as fascist masculinity. *Journal of Gender Studies*, 1-15. doi:10.1080/09589236.2024.2349911
- Bryan, E., & Warren, S. (2023). The manosphere under the microscope: a critical discourse analysis of the news media reporting of Rowan Baxter’s murder of Hannah Clarke and her family. *Feminist Media Studies*, 1-18.
- Cambridge University Press & Assessment. (2024). Meaning of manosphere in English. Mayıs 15, 2024 tarihinde Cambridge Dictionary: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/manosphere> adresinden alındı
- Cannito, M., & Mercuri, E. (2021). Fatherhood and gender relations in the manosphere: Exploring an Italian non-resident fathers’ online forum. *European Journal of Cultural Studies*, 25(4), s. 1010-1029.
- Ceci, L. (2024). Reddit digital advertising revenues worldwide from 2018 to 2026. Statista: <https://www.statista.com/forecasts/1309755/reddit-digital-ads-revenues#:~:text=In%202024%2C%20Reddit%20is%20forecasted,U.S.%20dollars%20in%20advertising%20revenue.> adresinden alındı

Dafaure, M. (2022). Memes, trolls and the manosphere: mapping the manifold expressions of antifeminism and misogyny online. *European Journal of English Studies*, 236-254.

Dean, B. (2024). Reddit User and Growth Stats. Backlinko: <https://backlinko.com/reddit-users> adresinden alındı

Dickel, V., & Evolvi, G. (2023). “Victims of feminism”: exploring networked misogyny and #MeToo in the manosphere. *Feminist Media Studies*, 23(4), 1392-1408.

Elgün, A. (2020). Erkek Evreninde Erkeklik Biçimlerinin Temsili: www.erkekadam.org Üzerine Nitel Bir Analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(2), 871-894.

Faludi, S. (2006). *Backlash: The Undeclared War Against American Women*. Three Rivers Press.

Farrell, T., Araque, O., Fernandez, M., & Alani, H. (2020). On the use of Jargon and Word Embeddings to Explore Subculture within the Reddit’s Manosphere. *Proceedings of the 12th ACM Conference on Web Science*, (s. 221-230).

Farrell, T., Fernandez, M., & Novotny, J. a. (2019). Exploring Misogyny across the Manosphere in Reddit. *WebSci '19 Proceedings of the 10th ACM Conference on Web Science*, (s. 87-96).

Fontanella, L., Chulvi, B., Ignazz, E., Sara, A., & Tontodimamma, A. (2024). How do we study misogyny in the digital age? A systematic literature review using a computational linguistic approach. *Humanities and Social Sciences Communications*, 1-15.

GilPress. (2024). Reddit User Age, Gender, & Demographics Statistics (2024). <https://whatsthebigdata.com/reddit-user/> adresinden alındı

Ging, D. (2017). Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere. *Men and Masculinities*, 22(4), 638-657.

Ging, D. (2019). *Bros v. Hos: Postfeminism, Anti-feminism and the Toxic Turn in Digital Gender Politics*. D. Ging, & E. Siapera içinde, *Gender Hate Online* (s. 45-67). Cham: Palgrave Macmillan.

Górska, A. M., Kulicka, K., & Jemielniak, D. (2023). Men not going their own way: a thick big data analysis of #MGTOW and #Feminism tweets. *Feminist Media Studies*, 23(8), 3774-3792.

Haberturk. (2024, 9 Ekim). "Manosfer": Çevrimiçi kadın düşmanlığı. Haberturk: <https://www.haberturk.com/manosfer-cevrimici-kadin-dusmanligi-3726779> adresinden alındı

Han, X., & Yin, C. (2023). Mapping the manosphere. Categorization of reactionary masculinity discourses in digital environment. *Feminist Media Studies*, 23(5), 1923-1940.

Hansson, K., Sveningsson, M., & Ganetz, H. (2024). #MeToo in the Manosphere: The Formation of a Counter Discourse on the Swedish Online Forum Flashback. *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 1-15.

Hermansson, P., Lawrence, D., Mulhall, J., & Murdoch, S. (2020). *The International Alt-Right : Fascism for the 21st Century?* Routledge.

Hintz, E. A., & Betts, T. (2022). Reddit in communication research: current status, future directions and best practices. *Annals of the International Communication Association*, 46(2), 116-133.

Kadioğlu, D. S. (2021). Türkiye'nin 'Manosfer'i: Türkiye'de Erkek Hakları Tartışması ve Sosyal Medya. *Yeni E Dergisi*. <https://yenie.net/turkiyenin-manosferi-turkiyede-erkek-haklari-tartismasi-ve-sosyal-medya/> adresinden alındı

Kaz, W. (2024, Nisan 12). incel. Mayıs 15, 2024 tarihinde Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/topic/incel> adresinden alındı

Krendel, A., McGlashan, M., & Koller, V. (2022). The representation of gendered social actors across five manosphere communities on Reddit. *Corpora*, 17(2), 291-321.

Lacalle, C., Gómez-Morales, B., Vicent-Ibáñez, M., & Narvaiza, S. (2024). 'Seals', 'bitches', 'vixens', and other zoomorphic insults: the animalisation of women as an expression of misogyny in the Spanish Manosphere. *Cogent Arts & Humanities*, 11(1), 1-13.

Marwick, A. E., & Caplan, R. (2018). Drinking male tears: language, the manosphere, and networked harassment. *Feminist Media Studies*, 543-559.

- Massanari, A. (2017). Masculinities 22, no. 4 (2019): 638–39, <https://doi.org/10.1177/1097184X17706401>; Adrienne Massanari, “#Gamergate and the Fapping: How Reddit’s Algorithm, Governance, and Culture Support Toxic Technocultures,” . *New Media & Society*, 19(3), 329-346.
- McEnergy, T., & Hardie, A. (2011). *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge University Press.
- Messner, M. A. (1998). The Limits of "The Male Sex Role": An Analysis of the Men's Liberation and Men's Rights Movements' Discourse. *Gender and Society*, 12(3), 255-276.
- Messner, M. A. (2016). Forks in the Road of Men’s Gender Politics: Men’s Rights vs Feminist Allies. *International Journal for Crime*, 5(2), 6-20.
- Nguyen, C. T. (2020). Echo Chambers And Epistemic Bubbles. *Episteme*, 17(2), 141-161.
- Norris, P. (2023). Cancel Culture: Myth or Reality? *Political Studies*, 71(1), 145-174.
- Potter, M. (2021). Bad actors never sleep: content manipulation on Reddit. *Continuum*, 706-718.
- Puente, S. N., Romero, D. F., & Maceiras, S. D. (2021). New Discourses of Masculinity in the Context of Online Misogyny in Spain: The Use of the “Feminazi” And “Gender Ideology” Concepts on Twitter. *Social Studies*.
- Regan, M. (2022). *Oneitis: The Reason Behind Your Obsession with Romance*. Amazon Digital Services LLC - Kdp.
- Rhodes, S. C. (2022). *Filter Bubbles, Echo Chambers, and Fake News: How Social Media Conditions Individuals to Be Less Critical of Political Misinformation*. Political Communication.
- Ribeiro, M. H., Blackburn, J., Bradlyn, B., Cristofaro, E. D., Stringhini, G., Long, S., Zannettou, S. (2021). The Evolution of the Manosphere across the Web. Proceedings of the International AAAI Conference on *Web and Social Media*, 15(1).

- Rothermel, A.-K. (2020a). Global-local dynamics in anti-feminist discourses: an analysis of Indian, Russian and US online communities. *International Affairs*, 96(5).
- Rothermel, A.-K. (2020b). "The other Side": Assessing the polarization of gender knowledge through a feminist analysis of the affective-discursive in anti-feminist online communities. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, 27(4), 718–741.
- Rothermel, A.-K. (2023). The role of evidence-based misogyny in antifeminist online communities of the ‘manosphere’. *Big Data & Society*, 10(1), 1-6.
- Rothermel, A.-K., Kelly, M., & Jasser, G. S. (2022). Of victims, mass murder and ‘real men’: The masculinities of the ‘manosphere’. E. K. Carian, A. DiBranco, & C. Ebin içinde, *Male Supremacism in the United States: From Patriarchal Traditionalism to Misogynist Incels and the Alt-Right* (s. 117-141). *Routledge Studies in Fascism and the Far Right*.
- Sugiura, L. (2021). *The Incel Rebellion: The Rise of the Manosphere and the Virtual War Against Women*. Emerald Publishing Limited.
- T24. (2024, 13 Eylül). İncel Sohbet Odası'ndaki canlı yayına tutuklanma: Jahrein ve Rockerpuck_Evil, "müstehcenlik" suçundan tutuklandı. T24: <https://t24.com.tr/haber/mustehcenlik-sucundan-gozaltina-alinmisti-jahrein-tutuklandi,1183975> adresinden alındı
- Taylor, B. (2020). Alt-Right. Z. A. Casey içinde, *Encyclopedia of Critical Whiteness Studies in Education* (s. 15-22). *Brill*.
- Temelli, E. (2022). “Incel” Örneği Üzerinden Çevrim İçi Mizojinist Gruplar ve Şiddet Eylemleri. *International Journal of Social And Humanities Sciences*, 6(1).
- Thorburn, J. (2023). Exiting the Manosphere. A Gendered Analysis of Radicalization, Diversion and Deradicalization Narratives from r/IncelExit and r/ExRedPill. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1-25.
- Wright, S., Trott, V., & Jones, C. (2020). ‘The pussy ain’t worth it, bro’: assessing the discourse and structure of MGTOW. *Information, Communication & Society*, 23(6), 908-925.

Zimmerman, S. (2023). *Dangerous Misogyny of the Digital World: The Case*. E. Kath, J. C. Lee, & A. Warren içinde, *The Digital Global Condition* (s. 107-132). Palgrave Macmillan,.

Zuckerberg, D. (2018). *Not All Dead White Men: Classics and Misogyny in the Digital Age*. London: Harvard University Press.

Atıf İçin: Değirmenci, N. & İçirgen, İ. G. (2025). Bir Manosfer Kaynağı Olarak Reddit: Anti-Feminist Söylemin Normalleştirilmesine Yönelik Bir İnceleme, *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 9 (1), 88-134.